

**АНДИЖОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ФАЛСАФА ДОКТОРИ (PhD) ИЛМИЙ ДАРАЖАСИНИ БЕРУВЧИ
PhD.03/30.12.2019.Fil.60.02 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

АНДИЖОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

САТИМОВА ДИЛАФРУЗ НУМОНЖОНОВНА

**ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ЁШЛАР СЛЕНГИНИНГ
ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛИ**

**10.00.06 – Қиёсий адабиётшунослик, чоғиштира
тилшунослик ва таржимашунослик**

**ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ БЎЙИЧА ФАЛСАФА ДОКТОРИ (PhD)
ДИССЕРТАЦИЯСИ АВТОРЕФЕРАТИ**

УЎК: 811.111'276
811.512.133'276

**Филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси
автореферати мундарижаси**

**Оглавление автореферата диссертации доктора философии (PhD) по
филологическим наукам**

**Contents of dissertation abstract of doctor of Philosophy (PhD) in
philological sciences**

Сатимова Дилафруз Нумонжоновна
Инглиз ва ўзбек ёшлар сленгининг қиёсий таҳлили 3

Сатимова Дилафруз Нумонжоновна
Comparative analysis of English and Uzbek youth slang..... 27

Сатимова Дилафруз Нумонжоновна
Сравнительный анализ английского и узбекского молодежного
сленга..... 49

Эълон қилинган ишлар рўйхати
Список опубликованных работ
List of published works 53

**АНДИЖОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ФАЛСАФА ДОКТОРИ (PhD) ИЛМИЙ ДАРАЖАСИНИ БЕРУВЧИ
PhD.03/30.12.2019.Fil.60.02 РАҚАМЛИ ИЛМИЙ КЕНГАШ**

АНДИЖОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

САТИМОВА ДИЛАФРУЗ НУМОНЖОНОВНА

**ИНГЛИЗ ВА ЎЗБЕК ЁШЛАР СЛЕНГИНИНГ
ҚИЁСИЙ ТАҲЛИЛИ**

**10.00.06 – Қиёсий адабиётшунослик, чоғиштира
тилшунослик ва таржимашунослик**

**ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ БЎЙИЧА ФАЛСАФА ДОКТОРИ (PhD)
ДИССЕРТАЦИЯСИ АВТОРЕФЕРАТИ**

Филология фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD) диссертацияси мавзуси **Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Олий аттестация комиссиясида В2020.2.PhD/Fil1235** рақам билан рўйхатга олинган.

Диссертация Андижон давлат университетида бажарилган.

Диссертация автореферати уч тилда (ўзбек, инглиз, рус (резюме)) Андижон давлат университети веб-саҳифасининг www.adi.uz ҳамда «ZiyoNet» ахборот-таълим портали www.ziyo.net манзилларига жойлаштирилган.

Илмий раҳбар:	Шахабиддинова Шоида Хошимовна филология фанлари доктори, профессор
Расмий оponentлар:	Хошимова Дилдора Мадаминовна филология фанлари доктори, доцент Хамраева Хулқар Хамидуллаевна филология фанлари номзоди
Етакчи ташкилот:	Кўкон давлат педагогика институти

Диссертация ҳамюзи Андижон давлат университети хузуридаги илмий даража берувчи PhD.03/30.12.2019.Fil.60.02 рақамли Илмий кенгашнинг 2020 йил 26 декабрь соат 12⁰⁰ даги мажлисида бўлиб ўтди. (Манзил: Андижон шаҳар, Университет кўчаси, 129 уй. Тел: 0(374) 223-88-14; факс: 0(374) 223-88-30; e-mail: agsu_info@edu.uz).

Диссертация билан Андижон давлат университети Ахборот-ресурс марказида танишиш мумкин (61 рақам билан рўйхатга олинган). Манзил: 170100 Андижон шаҳар, Университет кўчаси, 129 уй. Тел: 0(374) 223-88-14.

Диссертация автореферати 2020 йил «19 декабрь» кунга тарқатилади.
(2020 йил «19» декабрь даги 852 рақамли реестр баённомаси).

Н.М.Улуков

Илмий даража берувчи Илмий кенгаш раиси, ф.ф.д., профессор

У.Э.Рахимов

Илмий даража берувчи Илмий кенгаш раиси, ф.ф.д., доцент

М.И.Умарходжаев

Илмий даража берувчи Илмий кенгаш раиси, ф.ф.д., профессор

КИРИШ (фалсафа доктори (PhD) диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Жаҳон мамлакатлари ўртасида кечаётган кенг ижтимоий-иқтисодий муносабатлар, фан-техника тараққиёти, миллатлараро муносабатлар, умуман, глобаллашув жараёнлари жамият ва тилга ўз таъсирини ўтказиб, ихтиёрий ва беихтиёр трансформацияга сабаб бўлмоқда. Шу жиҳатдан жаҳон тилшунослигида тилнинг ҳар бир индивидуум ҳаёт фаолияти давомида шаклланиб борувчи ижтимоий-маданий ҳодиса сифатидаги ўрни, ёш авлод вакиллари мулоқотида кузатиладиган сленгнинг ўзига хос жиҳатларининг тадқиқи муҳимдир.

Дунё тилшунослиги ва социологиясида жамиятнинг ёш аъзолари ҳамда уларнинг нутқини, уларда мулоқотининг асосий коммуникатив белгиси сифатида намоён бўлаётган жонли, кундан-кунга кўпаяётган фаол сўз ва иборалар – ёшлар сленгини қиёсий аспектда ўрганиш бўйича изланишлар олиб борилмоқда. Жумладан, дунё ҳамжамятида энг катта ижтимоий гуруҳ бўлган ёшлар мулоқотида тилнинг тўлақонли алоқа воситаси бўлиб хизмат қилиши, ёшлар сленги, унинг юзага келиш этимологияси, ўзига хос бетакрор спецификаси, дискурснинг турли кўринишларида гавдаланиши, қандай вазифаларни бажариши, социопрагматик жиҳатлари, ёндош ҳодисалардан (жаргон, арго, кент, вульгаризм, диалектизм, қуйи коллоквиализм) фарқи ҳамда индивидуумнинг ушбу ҳодисага муносабатини тадқиқ этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Мамлакатимизда амалга оширилаётган ёшларга оид давлат сиёсати шароитида белгиланган «...руҳий ва интеллектуал ривожланган, мустақил фикрлайдиган, қатъий ҳаётий нуқтаи-назарига эга бўлган ёшларни тарбиялаш» стратегик вазифалар¹ ўзбек тилшунослигида ёшлар нутқи борасида чуқур изланишлар олиб боришни кун тартибига қўймоқда. Шу жиҳатдан сленгларнинг келиб чиқиши, ўзига хос хусусиятлари, уларнинг давр руҳи, жамият ёшларининг қизиқишлари ва эҳтиёжларини акс эттириши сингари жиҳатларни инглиз ва ўзбек ёшлар нутқи мисолида қиёсий аспектда текшириш юзасидан илмий тадқиқотларни янада чуқурлаштириш зарурати мавжуд.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПФ-4997-сон «Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетини ташкил этиш тўғрисида» ги, 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сон «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ги, 2019 йил 21 октябрдаги ПФ-5850-сон «Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеини тубдан ошириш чоратадбирлари тўғрисида» ги Фармонлари, 2017 йил 17 февралдаги ПҚ-2789-сон «Фанлар академияси фаолияти, илмий тадқиқот ишларини ташкил этиш, бошқариш ва молиялаштиришни янада такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида» ги қарори, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ги фармони / Халқ сўзи, – Т., 2017. – № 28 (6722).

Маҳкамасининг 2019 йил 12 декабрдаги 984-сон «Давлат тилини ривожлантириш департаменти тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарори ҳамда мазкур фаолиятга тегишли бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазифаларни амалга оширишда ушбу диссертацион иш муайян даражада хизмат қилади.

Тадқиқот республика фан технологиялари ривожланишининг устувор йўналишларга боғлиқлиги. Мазкур тадқиқот республика фан ва технологиялар ривожланишининг: «Демократик ва ҳуқуқий жамиятни маънавий-ахлоқий ва маданий ривожлантириш, инновацион иқтисодиётни шакллантириш» устувор йўналишига мувофиқ бажарилган.

Муаммонинг ўрганилганлик даражаси. Жаҳон тилшунослигида сленг концепцияси бўйича турли тилларда тадқиқот олиб борилган бўлишига қарамай, ушбу соҳа ҳамон баҳс-талоб ва қизиқарли масала ҳисобланади. Инглиз тилида ижтимоий табақаланиш ва сленг масаласига оид кўзга кўринган асарлар Европа тилшунослигининг йирик вакиллари Дж.К.Хоттен, Э.Х.Партридж, Р.Спирс, Л.Соудек, Л.Андерсон ва П.Труджил, М.М.Маковский²; рус тилшунослигида эса Б.А.Ильиш, И.Р.Гальперин, В.И.Арнольд, В.А.Хомяков³лар томонидан яратилган. Мазкур йўналишдаги тадқиқотларнинг функционал-семантик асоси Э.Матиэлло, А.Липатов, Т.Е.Захарченко⁴лар томонидан ишлаб чиқилган бўлиб, ёшлар сленгига оид диққатга сазовор ишлардан К.Эбл, А.Ю.Романов, Е.Е.Матюшенко, Н.А.Джеус, Е.М.Казачкова⁵ каби олимларнинг тадқиқотларини кўрсатиш мумкин.

Ўзбек тилшунослигида Ғ.Ҳ.Рахимов ўзининг «Британия ва Америка сленгининг социолингвистик хусусиятлари»⁶ номли диссертациясида ушбу масалага илк бор монографик планда эътибор қаратган. Қўлланилиш доираси чегараланган сўзлар Ш.Шоабдурахмонов, А.Ҳожиёв, Ш.Шаҳобиддинова, М.Асқарова, Х.Жамолхонов, М.Миртожиев, У.Турсунов, Ў.Юсупов,

² Hotten J.C. A Dictionary of Modern Slang, Cant, Vulgar words, Used at the Present Day in the streets of London. – London: Picadilly, 1860; Partridge E. Slang Today and Yesterday. – London: Routledge & Kegan Paul LTD, 1954; Spears R. A. Slang and Euphemism. – New York: Jonathan David Publishers, Inc. Middle Village, 1981; Soudek L. Structure of Substandard Words in British and American English. – Bratislava: Vydavatel'stvo SAV, 1967; Andersson L., Trudgill P. Bad Language. – USA. Penguin books: Language and Linguistic. – Blackwell, 1990; Маковский М.М. Английские социальные диалекты. Онтология, структура, этимология. – М.: Высшая школа, 1982.

³ Ильиш Б.А. История английского языка. – М.: изд-во лит-ры на иностранных языках, 1998; Galperin I.R. Stylistics. – М.: Higher School. 1971; Арнольд В.И. Лексикология современного английского языка. Учебное пособие. 2-е издание, переработанное. – М.: Флинта, Наука, 2012; Хомяков В.А. Введение в изучение сленга – основного английского просторечия. Монография. – Вологда: Областная типография, 1971. – 103 с.

⁴ Matiello E. An Introduction to English Slang. A Description of its Morphology. Semantics and Sociology. – Italy: Polimetrika International Scientific Publisher Monza, 2008; Липатов А.Т. Сленг как проблема социолингвистики. – М.: Эллис, 2010; Захарченко Т.Е. Английский и американский сленг. – М.: АСТ: Астрель, 2009.

⁵ Eble C.C. Slang and Sociability. In group language among College Students. – Chapel Hill, NC: The University of North Carolina Press, 1996; Романов А.Ю. Современный русский молодежный сленг. – Munchen: Verlag Otto Sagner, 2004; Матюшенко Е.Е. Современный молодежный сленг: Формирование и функционирование: Дисс. ...канд. филол. наук. – Волгоград: ВГПУ, 2007; Джеус Н.А. Лексико-семантическое словообразование в молодежном сленге: Автореф. дисс. ...канд. филол. наук. – Краснодар, 2008; Казачкова Е.М. Формирование и функционирование молодежного сленга в лингвокультурной среде: Дисс. ...канд. филол. наук. – М., 2006.

⁶ Рахимов Ғ.Ҳ. Британия ва Америка сленгининг социолингвистик хусусиятлари: Филол. фан. номз. ...дисс. – Самарқанд, 2006.

Р.Сайфуллаева (Б.Менглиев, Г.Боқиева, Г.Х.Раҳимов), Ш.Юлдашева⁷ ва бошқа тилшуносларнинг ишларида ўзига хос тарзда таҳлил қилинган.

Диссертацияни ёзиш жараёнида номлари кўрсатилган ва бошқа бир қатор ўзбек ҳамда жаҳон тилшуносларининг илмий изланишлари эътиборга олинди. Тадқиқотимизда мазкур йўналишда бажарилган ишлардан фарқли равишда, ўзбек тилшунослигида ёшлар мулоқотида қўлланиладиган сленгнинг ўзига хос хусусиятлари чоғиштирма усулда текширилди.

Тадқиқотнинг диссертация бажарилган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари билан боғлиқлиги. Диссертация Андижон давлат университетида бажарилиши 2017-2020 йилларга мўлжалланган «ОТ-Ф1-18. Оммавий лисоний маданиятни шакллантириш методлари ва методологиясини ишлаб чиқиш» мавзусидаги илмий лойиҳа доирасида бажарилган.

Тадқиқотнинг мақсади инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг структурал-семантик, функционал-прагматик хусусиятларини, бошқа ёндош ҳодисаларга нисбатан умумий ва хусусий жиҳатларини, генезиси ва турли дискурсларда гавдаланиш жиҳатларини ва этимологиясини аниқлашдан иборатдир.

Тадқиқотнинг вазифалари:

инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг структурал-семантик, функционал-прагматик аҳамиятини аниқлаш;

инглиз ва ўзбек тилларидаги ёшлар сленгининг бошқа ёндош ҳодисалардан фарқли жиҳатларини ёритиш;

инглиз ва ўзбек тилларидаги ёшлар сленгининг бетакрор спецификасини очиб бериш;

инглиз ва ўзбек ёшлари нутқида қўлланивчи сленглар этимологияси аниқлаш;

инглиз ва ўзбек тилларидаги ёшлар сленгининг турли дискурсларда қўлланишини кўрсатиб бериш;

инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг изоморфик ва алломорфик жиҳатлари, морфологик, синтактик ва лексик-стилистик хусусиятларини қиёсий тадқиқ этиш.

Тадқиқотнинг объекти сифатида инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленглари танланган.

Тадқиқотнинг предметини инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг семантик-структур ва дискурсив хусусиятлари ташкил этади.

⁷ Шоабдурахмонов Ш., Аскарлова М. ва бошқалар. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Т.: Ўқитувчи, 1980; Ҳожиёв А., Аҳмедов А. Ўзбек тили лексикологияси. – Т.: Фан, 1981; Шаҳобиддинова Ш. Жиноятчилар сленги ҳақида қарашлар // Филологиянинг долзарб муаммолари. «ПЗ-20170926286. Ўзбек суд амалий лингвистикаси тадқиқи» лойиҳаси доирасида ўтказилган республика илмий-амалий анжумани материаллари, – 2019; Аскарлова М., Қосимова К., Жамолхонов Ҳ. Ўзбек тили. – Т.: Ўқитувчи, 1989; Миртожиев М.М. Ўзбек тили лексикологияси ва лексикографияси. Ўқув қўлланма. – Т.: ЎЗМУ, 2000; Турсунов У., Мухторов А., Раҳматуллаев Ш. Ҳозирги ўзбек адабий тили. –Т.: Ўзбекистон, 1992; Юсупов Ў.Қ., Менглиев Б. Ҳозирги замон ўзбек тили. – Т.: Адабиёт учқунлари, 2017; Сайфуллаева Р., Менглиев Б., Боқиева Г. ва б. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Т.: Фан ва технология, 2009; Юлдашева Ш. Ёшлар нутқида сленглар вужудга келишининг психологик сабаблари // Лисон илмининг чин яловбардори. Ўзбек филологиясининг долзарб муаммолари. Илмий конференция материаллари. – Бухоро, 2017.

Тадқиқотнинг усуллари. Тадқиқотда тавсифий, чоғиштирма, контекстуал, лингвостатистик, компонент ва прагматик таҳлил методларидан фойдаланилган.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгини тавсифловчи ва таърифловчи концепция, уни аниқлашнинг прагмасемантик ва структурал мезонлари ишлаб чиқилган;

инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленги ҳамда социолектнинг жаргон, арго, кент сингари бошқа кўринишлари, шунингдек неологизм, вульгаризм, қуйи коллоквиализм, диалектизм ўртасидаги коммуникатив, когнитив, номинатив, эмоционал фарқлар очиб берилган;

ижтимоий сўровнома орқали, кузатиш ва тавсиф йўли билан инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг нутқнинг тежамкорлиги ва замонавийлигини таъминловчи структурал-семантик хусусиятлари, эмоционаллиги ва ижтимоий хосланганлигини таъминловчи функционал-прагматик жиҳатлари аниқланган;

қиёсланаётган тиллар кесимида ёшлар сленги ўртасидаги нутқда ҳосил бўлишига ҳамда қўлланишига кўра фаоллик даражаси, уларнинг келиб чиқиш ижтимоий, лисоний манбалари аниқланган ва тавсифланган, сленглар ҳосил бўлишининг аффиксация, аббревация, метафоризация, неологизм, қофияли сленг, тескари сленг, ўзлаштириш, кесиш, калькаләш, фонетик мимикрия, телескопия каби кўринишлари тадқиқ этилган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари қуйидагилардан иборат:

олий ўқув юртларида умумий, қиёсий, инглиз ва ўзбек тилшунослиги, таржимашунослик, коммуникатив лингвистика каби фан йўналишларида яратилажак дарслик ва қўлланмаларнинг мукамаллашувига хизмат қилиши асосланган;

инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг нутқда қўлланилишига кўра фаоллик даражаси аниқланган;

инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгига оид сленг-лексема ва сленг-фраземалар изоҳланганлиги, муқобиллари берилганлиги сленгларни бадиий ва синхрон таржима жараёнида муқобил вариантларини топишда қўл келиши далилланган.

Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги республика ва халқаро миқёсдаги илмий-услубий ва илмий-амалий конференцияларда қилинган маърузалар, илмий журналларда чоп этилган мақолалар, хулосалар, таклиф ҳамда тавсияларнинг амалиётда жорий этилгани, олинган натижаларнинг ваколатли ташкилотлар томонидан тасдиқланганлиги билан изоҳланади.

Тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти. Тадқиқот натижаларининг илмий аҳамияти инглиз ва ўзбек тилларидаги ёшлар сленгининг фонетик, морфологик, лексик, стилистик ва дискурсив жиҳатлари, социолектни тадқиқ этишга оид назарий хулосалардан тилшуносликнинг социолингвистика, прагмалингвистика йўналишларидаги ишларда манба сифатида фойдаланиш мумкинлиги билан изоҳланади.

Тадқиқот натижаларининг амалий аҳамияти ишдаги илмий хулосалар ва таҳлиллардан «Социолингвистика», «Прагмалингвистика», «Лексикология»,

«Таржима назарияси», «Стилистика», «Чет тили (инглиз)» фанларидан дарслик, ўқув қўлланма яратишда; замонавий бадиий ҳамда синхрон таржима, замонавий ёшлар сленги луғатларини тузишда фойдаланиш мумкинлиги билан белгиланади.

Тадқиқот натижаларининг жорий қилиниши. Инглиз ва ўзбек ёшлари сленгининг қиёсий тадқиқи юзасидан эришилган илмий натижалар асосида:

ёшлар нутқида кузатилаётган ўзига хосликлар – сленгларни қиёслаб тавсифлашда, мулоқот жараёнига ижтимоий, маданий, миллий омиллар таъсирини ўрганишда, сленгнинг социолектнинг бошқа кўринишлари билан фарқлари, сленгнинг қўлланиш доирасига кўра турлари, ёшлар сленгининг структур кўринишлари ҳамда ҳосил бўлиш асосларини аниқлаш, ёшлар нутқида қўлланувчи сленглар этимологияси борасидаги илмий хулосалардан ОТ-Ф1-18 рақамли «Оммавий лисоний маданиятни шакллантириш методлари ва методологиясини ишлаб чиқиш» (2017-2020) мавзусидаги фундаментал лойиҳада фойдаланилган (Олий ва ўрта-махсус таълими вазирлигининг 2020 йил 27 октябрдаги 89-03-4227-сон маълумотномаси). Натижада тилда янги пайдо бўлаётган унсурларнинг илмий талқини ва амалий таҳлили янги босқичга кўтарилган;

сленг юзага келишининг психолингвистик жиҳатларини ўрганишда, ёшларнинг фикрлаш тарзи ҳамда тилга онгли равишда прагматик ёндашувидаги уникал жиҳатларини аниқлашга оид хулосалардан ПЗ-20170926286 рақамли «Ўзбек суд амалий лингвистикаси тадқиқи» (2018-2020) номли амалий лойиҳада фойдаланилган (Олий ва ўрта-махсус таълими вазирлигининг 2020 йил 27 октябрдаги 89-03-4227-сон маълумотномаси). Натижада тилнинг истеъмол доираси чегараланган унсурларидан фойдаланишнинг психолингвистик омиллари очиқ берилган;

инглиз ва ўзбек ёшлар сленги тадқиқига бағишланган таҳлилий фикрлар-ва назарий хулосалардан Андижон вилоят телерадиокомпаниясининг Андижон ахбороти «News» информацион дастури ҳамда «Онлайн дарс», «Ёшлар вақти» кўрсатувларида сценарийсида фойдаланилган (Андижон вилояти телерадиокомпаниясининг 2020 йил 27 июлдаги 20-24/320-сонли маълумотномаси). Натижада ушбу телекўрсатувлар учун тайёрланган материалларнинг мазмуни бойиган.

Тадқиқот натижаларининг апробацияси. Мазкур тадқиқот натижалари 5 та халқаро ва 4 та республика илмий-амалий анжуманларида муҳокамадан ўтказилган.

Тадқиқот натижаларининг эълон қилинганлиги. Тадқиқот мавзуси бўйича жами 13 та илмий иш чоп этилган, жумладан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси томонидан докторлик диссертацияларининг асосий илмий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрларда 4 та мақола, жумладан, 3 та республика ва 1 таси хорижий журналларда нашр этилган.

Диссертациянинг тузилиши ва ҳажми. Диссертация кириш, уч боб, хулоса, фойдаланилган адабиётлар рўйхати ва иловалардан иборат.

Диссертациянинг ҳажми фойдаланилган адабиётлар рўйхати ва иловалардан ташқари 156 саҳифани ташкил этади.

ДИССЕРТАЦИЯНИНГ АСОСИЙ МАЗМУНИ

Тадқиқотнинг **Кириш** қисмида тадқиқотнинг долзарблиги ва зарурати асосланган, мақсади ва вазифалари, объекти ва предмети тавсифланган, унинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг устувор йўналишига мослиги кўрсатилган, илмий янгилиги ва амалий натижалари баён қилинган, олинган натижаларнинг илмий ва амалий аҳамияти очиб берилган, тадқиқот натижаларининг амалиётга жорий қилиниши, нашр этилган ишлар ва диссертация тузилиши бўйича маълумотлар келтирилган.

Диссертациянинг «**Ҳозирги замон тилшунослигида сленг ходисасининг назарий асослари**» деб номланган биринчи бобида социолект кўринишлари, жаҳон ва ўзбек тилшунослигида уларнинг талқини ва тадқиқи ҳамда тилшуносликда сленгни ажратиш мезонлари ёритилган. Ушбу бобнинг биринчи фасли «Тилшуносликда социолект ходисасига илмий ёндашувлар» деб номланиб, икки қисмдан иборат. Ушбу фаслнинг «Жаҳон тилшунослигида социолект масаласи» деб номланган биринчи қисмида ижтимоий қўлланилиш доираси чегараланган лексика, хусусан, жаргон, арго ва сленг ходисалари, улар ўртасидаги фарқлар ўрганилган.

Арго, жаргон ва сленгнинг оғзаки мулоқотда функционал жиҳатдан яқинлиги туфайли уларга бир хил тил ходисаси сифатида қаралади. Шу туфайли тилда уларни фарқлаш нафақат фойдаланувчилар, балки профессионал лексикографларга ҳам муаммо туғдиради⁸. «Арго – мулоқот предметини яшириш учун қўлланувчи, гуруҳни жамиятнинг қолган қисмидан ажратиш воситаси ҳисобланади. Арго кўпроқ тор маънода – жинойий олам мулоқот усули сифатида тушунилади. Ўз грамматикасига эга эмас, луғат таркибига кўпгина ўзга тил унсурларини олади»⁹. Демак, турли тилшунослар фикрига кўра, арго жамиятнинг қуйи табақалари, махфий гуруҳларнинг сирли мулоқотига хизмат қилувчи воситалардир. Жаргонни эса, кўплаб тилшуносларнинг таърифларидан келиб чиқиб, муайян ижтимоий гуруҳларга хизмат қилувчи касбга оид норасмий нутқда қўлланилувчи сўзлар йиғиндиси сифатида таърифлаш мумкин.

Ғарб тилшунослари тадқиқотларидан **сленг** атамаси тилшуносликда XVIII асрдан кейин қўлланилгани, унганча бўлган даврда бирликнинг нутқ ходисаси сифатида қўлланиши жуда узоқ даврни ўз ичига олганини кўриш мумкин. Аммо, шу билан бирга, юқоридаги давргача бўлган Англосаксон битикларида топилгани ҳақида маълумот ҳам бор. У лексик элемент сифатида Д.Чосернинг (1340-1400) шеъриятида учраган¹⁰. 1756 йилда Катта Оксфорд луғатида *slang* биринчи марта «паст ва кўпол тил»; 1802 йилда «профессионал жаргон»; 1818 йилга келиб «оғзаки нутқда неологизм ва махсус маънони

⁸ Липатов А.Т. Кўрсатилган манба. – Б. 20.

⁹ Катунин Д.А. Социоллингвистика. – Томск: Том. гос. ун-т, 2010. – С 6.

¹⁰ Partridge E. Кўрсатилган манба. – Б. 3-4.

англатувчи сўзлар» сифатида қайд қилинган¹¹. XIX аср ўрталарига келиб эса, сленгга «содда сўзлашув тил бирликлари» сифатида қараш кенг тус олгандир¹².

Ушбу фаслнинг иккинчи қисми «Ўзбек тилшунослигида социолект кўринишларининг ўрганилиши» деб номланган бўлиб, унда, дастлаб, ўзбек тилшунослигида қўлланилиш доираси чегараланган лексика тадқиқи ёритилган. XX аср иккинчи ярим йиллигида бир қатор тилшунослар томонидан берилган жаргон ва арго таърифлари «Ҳозирги замон ўзбек адабий тили» дарсликларида ўрин эгаллай бошлади. Ш.Шоабдурахмонов ва М.Асқарова (1980) ва б.лар жаргонни «синфий айирмаликни кўрсатиб берадиган, юқори табақа вакиллари учун тушунарли бўлган сўз ва иборалар. Жаргон ўзбек тилининг ўз сўзларидан, баъзан бошқа тиллардан (араб ва тожик тилларидан) олиниб қўлланган сўзлардир»¹³, деб таърифлаганлар.

Ўзбек тилшунослигида жаргон ва арго атамалари бирга қўлланилганини ҳам кўриш мумкин. М.Асқарова ва Х.Жамолхоновлар «**жаргон ва арголар** – баъзи ижтимоий гуруҳлар (текинхўрлар, безорилар, савдогарлар) нутқига хос бўлган сўз ва иборалар: *лой*, *якан* (пул маъносида), *қайчи* (ревизор маъносида), *бедана* (тўппонча маъносида))», деб таърифланган¹⁴.

Тилшунос олим М.Миртожиев жаргон ва аргога алоҳида тўхталиб, қуйидагича ёзади: «Жаргон жамоадаги табақаланиш бўйича ўз табақаси ва қарши табақага қўлланадиган терминлардир. Масалан, аслзода, оқсуяк, ялангоёқ, қорача, хўжа, жаноб, ҳазрати олий каби терминларини кўрсатиш мумкин»; «Арго маълум соҳа вакилларида қўлланилиб, бошқалар учун сир тутиладиган терминлардир. Масалан, ўғрилар аргосида пулни лой, нарсасини ўғирлатган шахсни ҳарф ва ҳ.к.»¹⁵.

Ўрганилган фикрлар ва талқинларни умумлаштирган ҳолда юқоридаги ҳодисаларга қўйидагича таъриф бериш мумкин:

Арго – қизиқишлари, машғулоти, ёшларидан келиб чиқиб, жуда тор доирада ижтимоий қатламнинг нутқда коммуникация предметини яшириш мақсадида, умумхалқ тилига оид сўзларнинг оғзаки нутқдаги синоним, омоним ёки полисемантик шакли, экспрессив хусусиятга эга бўлмаган лексемалар. Бундай сўзлар кенг халқ оммасига тушунарли бўлмайди, фақат шу гуруҳ кишиларигагина тушунарлидир. Улар сирли мақсадга мўлжалланган бўлиб, пароль вазифасини бажаради.

Жаргон – қўлланиши касб ёки бошқа тор доирадаги кичик ижтимоий гуруҳ билан чегараланган, умумтилдагидан ўзгача лексик маъно англатувчи, фақатгина ўзи хизмат қилувчи гуруҳдаги касб-кор эгалари ёки табақа вакиллари нутқда уларнинг дидлари ва талаблари ёки касб-корига оид турли тушунчаларни англатувчи оғзаки нутққа хос сўз ва иборалар.

¹¹ Липатов А.Т. Кўрсатилган манба. – Б. 45.

¹² Қаранг: Partridge E. Slang Today and Yesterday. – London: Routledge & Kegan Paul LTD, 1954. – P 2-18; Хомяков В.А. Кўрсатилган манба. – Б. 27.

¹³ Қаранг: Шоабдурахмонов Ш, Асқарова М. ва б. Кўрсатилган манба. – Б. 131-132.

¹⁴ Асқарова М., Қосимова К., Жамолхонов Х. Ўзбек тили. – Т.: Ўқитувчи, 1989. – Б. 32.

¹⁵ Миртожиев М.М. Ўзбек тили лексикологияси ва лексикографияси. Ўқув қўлланма. – Т.: ЎзМУ, 2000. – Б. 54-58.

Бобнинг «Тилшуносликда сленг концепциялари» деб номланган иккинчи фаслида жаҳон ва ўзбек тилшунослигида сленгга оид қарашлар ўрганилган.

Луғатдаги таърифлар шуни кўрсатадики, сленгга норасмийлик, ҳазиломузлик ва асосан оғзаки нутқда ҳукмронлик қилиш характерли. Узоқ даврлар жамиятнинг энг паст ва хавфли қатлами, жиноятчилар, яъни қуйи табақадагилар томонидан ишлатиладиган қуйи даражадаги сўзлар сифатида таърифланган сленг, оғзакидан кўра адабий тилга яқинроқлиги, тилда пайдо бўлган янги сўзнинг таърифланиши ва луғат таркибига киритилиши уни неологизмга айлантириши мумкин, аммо у энди сленг бўла олмаслиги эътироф этила бошланди¹⁶. Умуман, XXI асрга келиб, инглиз тили луғатларидаги таърифлар сленгга фақатгина ижобий ёндашувни кўрсатади.

Масалан, М.М.Маковский сленгни ҳайратланарли даражада улуғлайди ва шундай таъриф беради: «Сленг – бу тарихан ривожланган, маълум миқдорда барча ижтимоий қатлам вакиллари учун лингво-социал меъёр ҳисобланиб, асосан оғзаки нутқ соҳасида (фонетик, грамматик, лексик) ҳам генетик, ҳам функционал жиҳатдан жаргон ва профессионал тил элементларидан фарқ қиладиган махсус тил воситаси»¹⁷.

Ўрганилган назарий қарашлар асосида сленгга у ёки бу тилда етарли даражада мулоқот олиб бориш лаёқатига эга бўлган ҳар бир сўзлашувчи/ёзувчининг хоҳиши ва истагига кўра нутқда идеалликка интилиб, ўзида янгилик, замонавийлик, гайриоддийлик, эркинлик ва юмористик хусусиятни намоён қилиш мақсадида, вазият тақозосига кўра адабий тилдаги мавжуд сўзлар, воситалардан онгли ва мулоҳазали равишда (шартли қабул қилинган синонимик, антонимик, полисемик ва ҳатто неологик воситалардан) фойдаланувчилар нутқидаги ҳиссий бўёқдор норасмий мулоқот воситаси деб таъриф бериш мумкин.

Бобнинг учинчи фасли «Тилшуносликда сленг ва уни ёндош ходисалардан ажратиш мезонлари» деб номланиб, ушбу фаслда сленглари ажратишнинг назарий жиҳатлари, бу борадаги ғарб ва ўзбек тилшуносларининг қарашлари ўрганилган.

Кишиларнинг ички кечинмалари, хоҳиш-истаклари, фикр-мулоҳазалари ўзаро коммуникация орқали етказилади. Бунда индивидуум расмий услубдан йироқ бўлган оддий сўзлашув нутқидан фойдаланади. Кўринадики, сленг ҳам, ўз навбатида, ижтимоий мулоқотга хизмат қилувчи ижтимоий ходисадир.

Тадқиқотда Б.Дюма ва Дж.Лайтер, Р.Спирс, Л.Андерсон ва П.Труджил, Э.Партриджлар томонидан таклиф этилган сленглари ажратишнинг мезонларни ўрганиб, уларнинг ўхшаш томонларини жамлашни лозим деб топдик (5-илова). Ўз навбатида, масалани атрофлича ўрганиб чиқиб, 17 банддан иборат сленглари ажратиш мезонларини таклиф этамиз (6-илова).

Хулоса қилиб айтиш мумкинки, реал ҳаётимиздаги мулоқот доимо адабий меъёрларга мос равишда тузилавермайди. Коммуникатив актда қандай сўз ва

¹⁶ Partridge E. Кўрсатилган манба. – Б. 3-18.

¹⁷ Маковский М.М. Английские социальные диалекты. Онтология, структура, этимология. – М.: Высшая школа, 1982. – С. 22-23.

ибораларни ишлатиш мулоқот вазияти, коммуникантлар ўртасидаги яқинлик, улар ўртасидаги билимларнинг характерли томонлари, суҳбатдош ва тингловчи хоҳиш-истаклари, коммуникациядан мақсад, сўзловчининг воқеликка муносабати орқали белгиланади. Бу борада, ҳар бир шахсда ўзининг ички туйғулари ва кайфиятидан келиб чиқиб, мулоқотга ранг бериш истаги туғилади. Нутқ жараёнида сўзловчи тингловчига ахборотни етказиб беришда эркинликка интилади, уни таъсирли қилишда ўзига хос қолиплардан қочади, ҳамда мулоқотга янгилик ифорини олиб киришни кўзлайди. Ушбу вазиятда тил субъекти интилган эркинликнинг нутқий ҳосиласи бу сленглардир.

Диссертациянинг «Сленглар таснифи» деб номланган иккинчи боби сленгларнинг қўлланиш доирасига кўра турлари, ўзбек ва инглиз тилларида сленгларнинг структур кўринишлари, сленгларнинг ҳосил бўлиш усуллари тадқиқига бағишланган.

Иккинчи бобнинг биринчи фасли «Сленгларнинг қўлланиш доирасига кўра турлари» деб номланади. Дастлаб, жаҳон тилшунослари сленгларни **умумий сленглар**, яъни сўзлашув нутқида кенг тарқалган, кўпчилик учун тушунарли бўлган аммо инглиз адабий тили луғатларидан ташқарида, ёрқин ифода қудратига эга, эмоционал-баҳоловчи, янгиликни ва оригиналликни намоён қилувчи, шунингдек, адабий тил сўзларининг ушбу хусусиятлардаги стилистик синоним, омоним, антоним ва паронимлари ҳисобланувчи сўз ва иборалар ҳамда **махсус сленглар**, яъни маълум соҳа ёки касб-ҳунар (денгизчилар, ҳарбийлар, спортсменлар, актёрлар, ҳуқуқшунослар, талабалар ва б.) лексикасига оид сўз ва иборалар, маҳаллий аҳолининг шеvasи, тор гуруҳларда қўлланувчи сўз ва иборалар, шунингдек арго, ижтимоий жаргон ва ҳ.к.ларга ажратишган. Бироқ, махсус сленг таркибига жаргонизмлар, арготизмлар, диалектизмларни киритиши, бизнингча, ноўрин. Ушбу терминлар бир-бирига генетик жиҳатдан боғланса-да, аслида, уларнинг фарқловчи хусусиятлари мавжуд (12-илова).

Ўзбек тилшуноси Ғ.Ҳ.Рахимовнинг «Британия ва Америка сленгининг социолингвистик хусусиятлари» номли илмий тадқиқотида умумий сленгизм (УС) махсус сленгизм (МС)га қарама-қарши қўйилади: «...иккала ҳолда ҳам сўзлашув тили лексикаси ва фразеологиясининг муайян қатламлари тушунилади»¹⁸.

Сленг яратувчилари ҳамда сленгларни тарғиб этувчилар ҳам кўп ҳолларда ёшлар ҳисобланади. Шу асосда биз инглиз ва ўзбек тилларида сленг таркибини икки гуруҳга – махсус сленг (МС) ва умумий сленг (УС) тарзида ажратишни лозим топдик. Махсус сленг (МС) таркибига турли соҳа вакиллари (шифокорлар, тадбиркорлар, ўқитувчилар, ҳарбийлар, спортсменлар, актёрлар, ҳуқуқшунослар ва б.) ёшлари томонидан қўлланилувчи сленглар-Ёшлар сленги (ЁС), Қариялар сленги (ҚС) ва ҳ.к. сленглар киради. Бу борада, Умумий сленглар (УС) бошқа ёш вакилларига нисбатан кўпинча ёшлар томонидан яратилиб, ижтимоий қатламнинг бошқа фойдаланувчиларига ўтган ҳолда кенг қўлланилади. Шу тариха УСлар луғат состави ЁС, шунингдек айрим ҳолларда, ҚСлар ва ҳ.к.

¹⁸ Рахимов Ғ.Ҳ. Кўрсатилган манба. – Б. 37.

сленглар томонидан бойиб бориши сабаб, сленг таркибида МС ва унинг таркибидаги ЁС доминант бирлик ҳисобланади.

Ёшлар сленги ва ёшлар жаргонининг асосий фарқлари шундан иборатки, ёшлар сленги умумий сленг хусусиятларига мос равишда кенг ижтимоий доира, ёрқин ифодаланган экспрессия, ҳазил мутойиба характерли, ижтимоий қатламдаги турли хил соҳадаги ёш авлод вакиллариغا хослик каби хусусиятларга эга. Ёшлар жаргони эса чекланган тор доирада тушунарли бўлиб, асосан сирли сўзлашув нутқи ҳисобланади... гуруҳдан ташқаридаги инсонга нисбатан ғараз ниятни яшириши ҳам мумкин¹⁹. Жаргондан фарқли ўлароқ, сленгда ҳеч қандай касбий чегара йўқ, унинг ишлатилиши фойдаланувчининг маълум маданий мақомини кўрсатади²⁰.

ЁСнинг қуйидаги ўзига хос бетакрор томонларини белгилаш мумкин:

Сленг – ёшларнинг тил элементлари мажмуаси (1). Мулоқотга янгилик ва замонавийлик руҳини олиб кириш, коммуникацияда хуш кайфият яратиш мақсадида яратилувчи жонли ва янгича мулоқот туридир. Унда ҳеч қандай ғаразли ва кўпол хусусиятлар акс этмайди (2). Шунинг учун арго ва вульгаризмдан генетик ва функционал жиҳатдан фарқ қилади (3). ЁСни касбий чегараланган эмас. Замон ўзгариши билан ЁС ҳам янгиланиб туради. Шунинг учун унинг энг асосий белгиси замонавийлигидир (4). Шу туфайли сленгда синонимия, омонимия, антонимия, полисемия ва ҳаттоки неологизм мавжуддир. Унда эски бирликлар ўрнини янгилари бойитиб туради. Бундан ташқари, унга юмористик (5) хусусият ҳам хос. Мулоқотда экспрессивликни таъминлаш, мароқсиз атмосферани бартараф этиш, монотон оҳангдан қочиш, катта ёшлилардан ажралиб туриш мақсадларини кўзлаган ёш авлод (6) сўз ўйини²¹. Ифода ёрқинлигига, (7) эмоционал-баҳолавчи характерга эга (8). УСдан ёш чегараланганлиги билан фарқ қилади ва УС луғат составини бойитиб тургани сабабли унинг таркибида доминант бирлик (9). Унинг асосий 5 функцияси мавжуд. Унга зукколик ва моҳирлик талаб этилгани учун (10) социопсихоллингвистик ёндашув зарур.

ЁСни ўрганишда сленг фойдаланувчиларининг ёш чегараси қандай, қабалидаги савол туғилиши, шубҳасиз. Жаҳон тилшунослари ёндашувлари ва кузатувларимиздан келиб чиққан ҳолда биз ЁСни 13-30 ёш оралиғидаги кишилар ўртасидаги эркин мулоқотда фойдаланиладиган турли кўринишдаги янги экспрессив сўз ва иборалар, дея олишимиз мумкин. Маълум бўлишича, 30 ёшдан ошган шахслар ўзларининг нутқларида кўпроқ адабий тил нормаларига интилишни намойиш қиладилар²². Биз юқоридаги таҳлилимиз асосли эканини исботлаш мақсадида аҳоли (асосан ёшлар) ўртасида ўтказган аноним сўровномамизда ёш чегарасини ҳам қўйдик. Ёшнинг «пастки» чегарасини 13-19, «ўрта» чегарасини 20-30, «юқори» чегарасини эса 31 ва ундан юқори ёшдаги

¹⁹ Ухова П.С. Структурно-семантические характеристики студенческого сленга: Дисс. ...канд. филол. наук. – Ярославль, – 2017. – С.59.

²⁰ Ухова П.С. Кўрсатилган манба. – Б. 60.

²¹ Матюшенко Е.Е. Современный молодежный сленг: формирование и функционирование: Дисс. ...канд. филол. наук. – Волгоград: ВГПУ, 2007. – С. 50.

²² Романов. А.Ю. Кўрсатилган манба. – С. 36.

шахслар ташкил этиб, қатнашувчи дастлаб, ўз ёшини кўрсатади ва шундан сўнг сўровномада қатнашади. Сўровнома шуни кўрсатдики, 70 фоиз ёшлар (пастки ва ўрта ёш чегараси) қатлами сленгдан бохабар ва ундан фойдаланади. «Юқори чегара»даги 20 фоиз катта авлодга ЁС нотаниш (улар ўзларига маълум ҚСдан фойдаланади), 10 фоизи эса ЁСдан фойдаланади (11-илова). Текшириш учун <https://t.me/UzSlengbot> га мурожаат этилади.

Бобнинг иккинчи фасли «Инглиз ва ўзбек тилларида сленгларнинг структур кўринишлари: лексем ва фразеологик сленглар» деб номланган бўлиб, ушбу фаслда сленглар тузилиш жиҳатидан таснифланган ҳамда инглиз ва ўзбек тилларидаги сленглар чоғиштириб, таҳлил этилган.

Сленглар структурасига кўра **лексем** ва **фразеологик** сленгларга бўлинади. Лексема яхлитлигича сленг бўла олади, шу боис уни **сленг-лексема** деб номлаш мумкин. Сленгларнинг ушбу турларида синонимия, антонимия, полисемия, омонимия ва ҳаттоки неологизм мавжуд. Ёшлар сленгида сленг-лексема ва фразеологик ибораларнинг қўлланилиши прагматик мақсадга хизмат қилади. Ўзбек тилида инглиз тилидаги каби, сленг-лексемалар тузилиш жиҳатидан содда, ясама, кўшма ва жуфт бўлиши мумкин. Масалан, **Содда сленг-лексема: қилич (зўр, сара), асе (жуда яхши, дўст, мутахассис).** **Ясама сленг-лексема: қайнанашика-қайнашика (қайнона), awesome (аъло, зўр).** **Кўшма-ясама сленг-лексема: нервпотолок (невропатолог), gobsmacked (карахт, ҳайратланган), open-mouthed (ҳайратда қолган, лол қолган).** **Жуфт сленг-лексема: чики-чики (аъло, зўр), easy-peasy (осон, енгил)**

Қилич лексемаси сленг сифатида қуйидагича қўлланилади:

Мана бу ерда гулларнинг қиличлари бор экан. Кел, танлаб оламиз²³.

Юқоридаги сленглар ёшлар орасида одатда ҳазил-киноя тарзида, адресат юзида табассум уйғотиш мақсадида қўлланилади. Сленг-лексема суҳбатдошга юмористик кайфият улашиш билан биргаликда, мулоқотни давом эттиришга ундайди. Эътибор беринг:

She can play a wicked guitar // У жуда зўр гитара чалади.

He shakes a wicked calf²⁴ // У жуда зўр рақсга тушади.

Ушбу гапни суҳбатдошга оддий кўринишда етказиш ҳам мумкин, яъни *She can play a guitar very well.* Бироқ, сленг-лексема қўлланилган гап ўзининг ҳиссиётга бойлиги, оригинал ва бетакрорлиги билан ажралиб туради. Зеро, *wicked* лексема инглиз тилида *ёвуз, ахлоқсиз, жиддий бўлмаган* каби салбий маъноларни англатса, у сленг-лексема кўринишида мутлақо ўзга ижобий маънолар (*wicked-excellent; wonderful-зўр, аъло, бетакрор*)ни беради.

Ўзбек тилида *wicked* сленг-лексемасининг муқобилини учратиш мумкин: *У гитара чалишни синдиради // У гитара чалишни ёрворади // У гитара чалишни чачворади // У гитара чалишни қийворади // У гитара чалишни ясаб ташлайди // У рақсга тушишни тешворади.*

Яна бир мисол:

²³ UzSlengbot@

²⁴ АБВУУ Lingvo x5 English-English.2011. Электрон луғат.

*I find myself altogether gobsnacked this week*²⁵ // Мен бутун ҳафта давомида қарахт бўлиб юрдим.

Gobsnacked сленг-лексемаси *gob* (оғиз) ва *smack* феълининг *шапалоқламоқ* ёки *шапалоқ солмоқ*, яъни *ҳайратдан оғзига шапатоламоқ* маъноси билан ҳосил бўлган. Ушбу сленг ўрнида юқоридаги ахборотни *surprised, astonished* сифатлари орқали ифодаласа бўлади, аммо тил эгаси сленгдан фойдаланишни афзал кўрган ва унинг яратилишига сабаб бўлган.

Фраземалар орқали ифодаланган сленгни сленг-лексемага монанд равишда **сленг-фразама** (СФ) деб аташ мумкин. Ёшлар сленгида фразеологик ибораларнинг кўлланилиши прагматик мақсадга хизмат қилади. *Сленг-фраземалар* инглиз ва ўзбек тилларида талайгина. Масалан: *To get one's knickers in a twist* – Brit. inform. slang / to become agitated, flustered, or upset. *She gets her knickers in a twist about the smallest thing* // У арзимаган нарсалар учун хафа бўлади.

Ўзбек тилида: **газни босмоқ**. Сленг маъноси: омадга эришиш учун тез ҳаракат қилмоқ.

- *Хўв, манга қара, ўйинга қарамайсанми, қаёққа қаравоссан?*

- *Бўпти майли, кўрамиз. Шошмай тур.*

- *Бўпти, бўпти омадингни берсин. Газни бос.* [Супер келинчак кинофильмидан. Ўзбекфильм, 2008]

Фразеологик бирликларнинг куйидаги турлари мавжуд: фразама ва идиомалар. Инглиз тилида эса *идиоматизация* сленг шаклланишининг яна бир механизми ҳисобланади ва уни *сленг-идиома* деб аташ ўринли бўлади. ***Take a powder*** – slang meaning: to leave in a hurry, run out of a place, to leave without saying goodbye.-сленг маъноси: шошилиб кетмоқ, жойдан югуриб чиқиб кетмоқ, хайрлашмасдан тарк этмоқ. *Why don't you take a powder?* – *Нима учун бу ердан сурмаяпсан (қочмаяпсан)?*

Аслини олганда, ушбу сленг-идиомани биз *Нима учун бу ердан сурмаяпсан?* дея таржима қилсак, унда ифодаланган мазмун тўғри ва аниқ берилган бўлар эди. Сабаби, *take a powder* идиомаси ўзбек тили ёшлар нутқида актуаллашган **сурмоқ** сленгидек экспрессив коннотацияни ифодалайди. Ўзбек тилида ушбу сленг *зудлик билан кетишга мажбурламоқ* маъносига тенг. У адресатни пассив эканига ишора қилиб, уни ҳаракатга ундашга қаратилади. Худди шундай маъно юқорида келтирган сленг-идиома таркибида мавжудлигини кўришимиз мумкин.

Бобнинг учинчи фасли «Сленгларнинг ҳосил бўлиш асослари: структур-мазмуний жиҳатлар» деб номланиб, инглиз ва ўзбек тилларида сленгларнинг ҳосил бўлиш усуллари бағишланади. Тадқиқотларда сленглар, асосан, фонологик, семантик, морфологик ёки бошқа тиллардан ўзлаштириш усуллари орқали ҳосил бўлиши қайд этилади²⁶.

Сленглар, асосан, морфологик ва синтактик усулда ясалади. Инглиз ва ўзбек тилларида аффиксация, аббревация, метафоризация, неологизм, тескари сленг,

²⁵ ABVYY Lingvo x5 English-English. 2011. Электрон луғат.

²⁶ Захарченко Т.Е. Английский и американский сленг. – М.: АСТ: Астрель, 2009. – С. 409.

ўзлаштириш, кесиш, калькалаш, фонетик мимикрия, телескопия каби усулларда ҳосил қилинган сленгизмлар мавжуд. Масалан, «*Zowie!*» *he exclaimed, steam hissing appreciatively out of his hearslots.* «*What a smasheroo pair of gams!*» «*Why, thank you, Bozo,*» *said Hildy sweetly as she slid the rest of the way out of the idling landcar.* (Ron Goulart. *Big Bang*, 30) // «Зови!»- машина турқишидан миннатдорлик билан оғзидан тутун чиқариб хитоб қилди у. «Қандай кетворган (гўзал) оёқлар!» «Нима учун раҳмат, Бозо», -деди Хилдия оҳиста оҳангда автоуловдан тушиб қолгач.

Келтирилган парчада иккита сленг кетма-кет қўлланилганини кўрамыз. *What a smasheroo pair of gams!* жумласида *smasheroo* «гўзал», «кўркама», «жозибадор» ҳамда *gams* «аёлнинг оёқлари» маъноларини англатади. Мисолда ёшлар нутқида жозибадор аёл қандай кетворган (гўзал) оёқлар! ёки *От экану!* жумлалари орқали таърифланган. Бу ҳолат Британияликларга хос бирикма бўлиб, Америкада ушбу сленг мутлақо бошқа маънода қўлланилади. *Smasheroo* – *a popular success* (катта омад, машҳурлик) маъносини англатиб, сленг полисемиясини кўришимиз мумкин.

I.M.H.O. – *in my humble opinion* (*ИМҲО* – *шахсий фикри оғизимча*). Ушбу сленг асли инглиз тилида мавжуд бўлиб, уни ўрганувчи барча тилларга кириб келди. Уни қўллаш ўзбек ёш журналистлари орасида ҳам кузатилиб, маълум мавзуга оид ўз ёндашувлари акс этган фикр сўнига «*ИМҲО*» аббросленгизми кўйилмоқда.

Инглиз ва ўзбек тилларида метафоризация сленг ҳосил қилишнинг энг фаол усул ҳисобланиб, сленгларнинг катта қисмини қамраб олади: *лимон* (*миллион*), *бакалажка* (*спортсмен*), *бетон* (*бақувват, мустаҳкам, кучли, қўли ҳамма нарсага етадиган*), *зубочистка* (*нозик одам*), *арчилган тухум* (*сочи йўқ инсон, кал*), *бодринг* (*милиция ходими*), *кетмон* (*ўта содда, гўл*), *гишт* (*маст*), *фонарь* (*ваъда бериб, келмаган шахсга нисбатан*), *буқа состав* (*бақувват боллардан ташкил топган гуруҳ*) ва ҳ.к.

Инглиз тилида: *Diamond* (*wonderful*), *poison* (*alcohol*), *chicken curious* (*young person*), *mug* (*someone who will believe anything*), *fish* (*a woman*), *pack rat* (*a person who hoards things*), *bananas* (*crazy man*), *hoodie* (*a young person who wears a jacket with a hood*), *wheels* (*car*), *lemon* (*a bad buy or purchase*), *honey* (*an attractive girl*) ва ҳ.к.

Ўзбек ва инглиз тили сленгида «лимон», «lemon» сўзлари метафора орқали юзага келган сленглар ҳисобланади. Аммо қиёсланаётган тилларда сленг икки хил маъно беради. Ўзбек тилида асл маъноси «сарик субтропик мева» бўлган ушбу сўз сленг-лексема сифатида *миллион* маъносини, инглиз тилида эса *омадсиз харид* маъносини англатади.

Диссертациянинг «**Инглиз ва ўзбек ёшлари нутқида сленглар ва уларнинг лингвокультурологик хусусиятлари**» деб номланган учинчи бобида ёшлар нутқида қўлланувчи сленглар юзага келишининг ижтимоий-психологик омиллари, шунингдек, ёшлар сленгининг турли дискурсларда қўлланилиши ёритилган.

Бобнинг биринчи фасли «Ёшлар нутқида қўлланувчи сленглар этимологияси» деб номланган. Ҳар қандай даврда ёшлар жамиятнинг янгиликка чанқоқ вакиллари дир. Жамиятда бўлаётган ўзгаришларни энг биринчи сезувчи ва уни оммага тарғиб қилувчи ҳам айнан улар ҳисобланади. Ёшлар таркибига кирувчи талабалар, ўқувчилар, ёш соҳа вакиллари ва бошқалар бир-бирига ижтимоий-руҳий томондан, қизиқишларнинг умумийлиги жиҳатидан яқин ва ҳамфикр эканлигини эътироф этиш лозим. Бинобарин, нутқда содир бўлаётган ўзига хос ўзгаришлар ҳам айнан ёшлар нутқида кузатилиб, жамиятнинг бошқа вакиллари нутқида ҳам ўз таъсирини ўтказади.

Замонавий ўзбек ёшлари нутқида сленгларнинг вужудга келишига бир қатор психологик ва ижтимоий сабаблар мавжуд бўлиб, уларни қуйидагича умумлаштириш мумкин:

- чет тил ўрганишга бўлган эҳтиёж ва билингвизмнинг ортиши;
- замон билан ҳамнафас бўлиш;
- компьютер технологияларининг ривожланиши;
- янги дўстлар орттириш ва эркин мулоқот қилиш;
- оммавий ахборот воситаларини мунтазам кузатиб бориш;
- замонавий мусиқа маданияти билан ҳамоҳанг бўлиш;
- халқаро саёхатлар.

Юқорида келтирилган омилларни сленгларни вужудга келишининг ядро қатлами десак, бундай омиллар қаторига яна бир қатор ядро ости периферия омилларини ҳам киритиш мумкин:

Оилавий шароитларнинг ўзгариши; чет эллик тенгқурлар билан ўқиш; чет эллик тенгқурлар билан ишлаш; чет эллик тенгқурлар билан мулоқот (ёзма, оғзаки); таржимонлик фаолиятини олиб бориш; чет элликка уйланиш ёки унга турмушга чиқиш ва ҳ.к.

Бир нечта фаслларга эга машҳур «Friends» (1994-2004) фильми нафақат инглиззабон, балки, инглиз тилини ўрганувчи ёшларга сўзлашув нутқида қўлланиладиган сўз ва ибораларни ўрганиш имконини берди. Унда қўлланилган сленглар ҳам эркин суҳбатда қўлланиладиган бирликлар сирасига кириши кузатилди. Масалан, *Oh My God!* – *OMG = used to express surprise, excitement, or disbelief.* // *Эй Ҳудойим!* – *Во ажаб!* = *ажабланиш, ҳаяжонланиш ёки шончсизликни ифода этиш учун ишлатилади.*

Here we go, Pivot = to turn on a point or shaft. // *Қани кеттик, шу ерда айлантирамиз!* = *айлантирмақ, бурмоқ.*

Ушбу ёшларбоп фильм ҳозирда ҳамма учун маълум бўлган *OMG!*-*Эй, Ҳудойим! Во, ажаб! Ё, алҳазар!* сленгини оммалаштиргандир. Вақт ўтган сайин унинг замонавий талқинлари пайдо бўлди: *Oh Gosh!* - *Oh my Godness!* - *O.M.G.!* - *For Heaven's Sake!* - *Gosh Almighty!* - *Oh Good Lord!* - *Dear me!* - *For the Love of God!* - *Holy Moly!* - *Oh Golly!* - *Blimey!*

Фантастик жанрдаги Гарри Поттер (1997-2007) асарининг киноталқини зангори экранга чиққач, сон-саноксиз ёшлар фильм тилига боғланиб қолдилар. Сюжет фантастикага бой бўлгани сабабли фильм воқеаларига хос сленглар

яратилган: «*Budge up, yea great lump,*» said the stranger. (Rowling J.K. Harry Potter. Ch IV, 35) // «*Сурил, ҳа, сен, аҳмоқ,*» деди нотаниши киши.

Ўзбек тилида ҳам замонавий қўшиқлар, ҳажвий ток-шоулар, шунингдек, ёшларбоп кинофильмлар орқали сленгларнинг пайдо бўлиши кузатилади. Хусусан, ёшларга хос қўшиқларда ўзлашма сленгларни учратишимиз мумкин:

Ижобий бунинг ҳаммасига мани муносабатим

Замонавий «boyfriend» ман, бойвочча. (Қўшиқдан. Жаҳонгир Позилжонов. Бойвочча. 2007)

Ушбу қўшиқ сабаб ёшлар нутқида «*boyfriend*» ўзлашма сленги кузатила бошлади. Ушбу сўз асли инглиз тилидан олинган бўлиб, «*ўғил бола дўст/йигит*» маъносини англатади.

ЁСнинг асосий вазифалари қуйидагилар:

Коммуникатив вазифа. (ЁС эркин мулоқот шаклланиши, бу билан фикр алмашувнинг қизғин давом этиши, умуман, расмий муносабатдан йироқ бўлиш, тингловчини суҳбатга чорлаш).

Номинатив вазифа (адабий сўзлардан фойдаланиб, ўзгача маънода ном бериш хусусияти).

Когнитив вазифа (стандарт тилда мавжуд бўлган сўзнинг бошқа маъносини адресат англаб етиши, ўрганиши ва фикрлаши).

Тежаш вазифаси (тежамкорлик, фикрни лўнда баён қилиш, шунингдек, норасмий ёзма нутқда вақт ва жойни тежаш).

Эмоционал-баҳоловчи вазифа (объектга нисбатан ҳазил тариқасида унга баҳо бериш ва ёрқин ифодалаш).

Учинчи бобнинг «Сленгларнинг турли дискурсларда қўлланиши» номли иккинчи фаслида ёшлар сленгининг эркин мулоқотда, бадий асарларда ҳамда интернетда қўлланилиши таҳлил этилган.

Сленгни ўрганишда, аввало, унинг турли дискурсларда (бадий, реклама, оммавий ахборот воситалари ва оғзаки нутқда) аҳамиятини ўрганиш ва сленгнинг ривожланишидаги асосий тенденцияларни аниқлаш лозим. Сленг муаммоларини ўрганиш замонавий тилшунослик учун назарий жиҳатдан муҳимдир. Бу орқали унинг функционал хусусиятлари, сленгизмларнинг ўрни ва иккиламчи матнларда семантик имкониятнинг моҳияти, унинг лингвопрагматикасини тушуниш, сленг тушунчасини асослашга назарий ёндашувлар ва унинг маданиятлараро ривожланиш истиқболлари баён қилинади²⁷.

– *Тендимми²⁸ сенга ёки ҳалиям етиб бормадимми? Думканг чақмадиёв, ҳалиям.*

– *Ҳа бўлди, бўлди, энди тенди. Шунақа дегин.* (Сўзл.)

Келтирилган суҳбат жараёнида биринчи сўзловчи, аввало, тингловчини суҳбатга чорлайди, иккинчидан, тингловчини прагматик ёндашувга ҳаракатлантиради, яъни унинг контекстга кириша олиши, ишлатилган сленг маъносини тушуниб етишига турткилайди, ва ниҳоят, конвергенция –

²⁷ Макарова Е.С. Актуальные проблемы сленгологии // Международный научный журнал «Символ науки» – №12-2, 2016. – С. 127-128.

²⁸ <https://t.me/UzSlengbot>

сухбатдошга мослашишга ундайди. Ўз навбатида, тингловчи сўзловчига монанд жавоб қайтаришга ҳаракат қилади ва контекст мағзини чақади. Ушбу парчада сленг синонимиясини ҳам кўриш мумкинки, иккинчи гапда *тепмоқ* сленги ўрнига унинг *чақмоқ* контекстуал синонимига мурожаат қилинган.

Ёшлар орасида *каскам (миям) қисиб қолди* сленг-фраземасини кўллаш ҳам учрайди. У орқали сўзловчининг нимагадир тушунмаганлиги ифодаланади, яъни *тепмади, чақмади* сленглари билан синонимлик ҳосил қилинади: *Қизбачалардан исхори дилни эшитганману лекин бунақасини... Каскам қисиб жойимда туриб қопман. Бир урушиб берган эди югуриб етолдим. Мен тормозда эдим.* [Мондивой (қишлоқи). Мондивойнинг саргузаштлари]

Ўзбек тилида *тепдими?* сленгининг синонимлари *думканг чақдими?*, *контактинг чақдими?* бўлса, инглиз тилида ушбу сленгнинг *Does it make sense?*, *Got the idea?*, *Clear so far?* [Tony Prince. Academic Director. Professional Development for Teachers from Uzbekistan. NILE. Norwich. England. 2019. August.] синоним шакллари мавжуд. Бунга жавобан эса *I think I got the idea // Yea, that makes me sense* қабилидаги сленг-фраземалар ишлатилади.

Тилларни қиёсий-чоғиштиришма метод асосида ўрганиш мазкур масаланинг турли жиҳатларини чуқурроқ ўрганиш имконини беради. Масалан, инглиз тилида салбий маъноли *bad* сўзини ўзбек тилида мос варианты *ёмон* лексемаси бўлиб, ушбу сўзларни икки тилда сленг варианты мавжуд эканини аниқладик. Агар ёшлар ўз нутқида *bad* ва *ёмон* сўзларини кучли талаффуз қилса, улар ўз маъносини «*яхши, зўр*» ижобий маъноларига ўзгартиради. «Macmillan Dictionary»да *bad* сўзининг саккизинчи таърифи қуйидагича: *Bad-spoken good. This word used mainly by young people*²⁹. Тони Торннинг махсус сленг луғатида эса ушбу сленгнинг ёшлар орасида келиб чиқиш этимологияси берилган: «*Originally from the terminology of poorest black Americans, either as simple irony based on the assumption that what is bad in the eyes of white establishment is good for them, this usage spread from jazz musicians to teenagers. It is used by white teenagers in the USA under the influence of hip-hop. This use of bad is normally distinguished from its opposite, literal meaning by a long drawn-out pronunciation*». Яна бир луғатда ушбу сўзларнинг фарқли талаффузида содир бўладиган маъно ўзгаришларига тўхталиб ўтилган: «*This critical pronouncement is delivered in a monotone, with the «b-a-a-d» dragged out for emphasis*». ³⁰ Ушбу сленг кейинчалик ўзининг янги кўринишини ҳам тақдим этди: *bad-o, badness, The party was great-we're talking BADNESS*³¹.

I say read these poets of the seventies. They got something bad to say // 70-йиллардаги мана бу шоирларни албатта ўқиб чиқ. Шунақа зўр нарсалар ёзишибди!

²⁹ Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. – P. 96.

³⁰ Dalzell T., Victor T. The New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English. – London and New York: Routledge, 2015. – P.78.

³¹ Dalzell.T., Victor.T. Кўрсатилган манба. – Б. 81.

Шу ўринда ўзбек ёшлар тилидан яна бир мисолга эътибор қаратсак: *Ёммон ишляяпсанми? Ёммон қаттиқ ишляяпсанми? Шу кунларда ёммон ўқивораяпман. Ёммон гапирвордингми?* [Ёшлар сўзлашув нутқидан]

*Бола авжини ёммон кўтарди, лекин дахшат кўринг*³².

Инглиз тилида *bad* сленгида *a* товушини чўзиб, урғу берилганидек, ўзбек тилида ҳам *ёмон* сленгини адабий меъёрдан фарқли равишда, *м* ундошини иккилантириш орқали чўзиб (ё-м-м-о-н) талаффуз қилинади. Товушни иккилантириш билан нутқда «иш ҳаракатни аъло даражада бажараётгани» прагматик маъноси юзага чиқарилади. Нутқда товуш орттирилиши билан прагматик семанинг юзага келиши фоностилистик сатҳ билан боғлиқ бўлади. Прагматика ва унинг фонопрагматик йўналишини ўрганиш ўзбек тилшунослигида муҳим аҳамият касб этади³³. Шу билан бирга, ёшлар ўзаро ўзлари тушуна оладиган тилда гапириши контекстнинг ҳаётийлигидан далолат беради.

Инглиз тилидаги *I am tired* жумласини ўзбек тилида «*Мен чарчадим*» дея таржима қилсак, унда *жуда чарчадим* ёки *ҳолдан тойдим* жумлаларини *I am very tired* ёки *I am exhausted* ифодаларига тенглаштирамиз. *I am knackered* сленг-фраземасини эса ўзбек ёшлари нутқида *тўкилиб қолдим* ибораси билан ифодаласак, бизнингча, инглиз ва ўзбек тилларидаги сленглар мос эквивалентига эга бўлади. Қиёсланг:

I'm knackered today // Мен бугун тўкилиб қолдим.

Инсон ҳолатини ифода этишда салбий экспрессивликка эга сленг ўзаро ҳазил-кинояга хизмат қилиб, кўполлик элементларидан йироқдир. Масалан: *Унинг жаҳли чиқяпти* ёки *Унинг асаби кўзияпти* жумлаларини ёшлар тилида *У тутаяпти* шаклида учратиш мумкин. Ушбу сленгизмнинг инглиз тилидаги эквивалентини топиш ҳаракати қуйидагича натижа берди:

Унинг жаҳли чиқди; Унинг жаҳли чиқяпти // She is angry // She becomes angry; She is annoyed; She gets annoyed.

У асабийлашди; Унинг асаби кўзияпти // She is nervous; She is getting nervous.

Унинг аччиғи чиқди; Унинг аччиғи чиқяпти // She is agitated; She gets agitated.

Унинг жони чиқди; Унинг жони чиқяпти // She is furious; She gets furious.

У тутаяпти (сленг) // She goes bananas (slang).

Tea сленги орқали кимдир ҳақидаги ғийбат, сир назарда тутилади. «*Spilling the tea*»³⁴ ғийбат қилиш, сирлашишни ифодалашга, шунингдек, кимдир айтган фикрга розилик билдириш учун ҳам қўлланилади:

1. «*Spill the tea, what did he say?*» // *Айтиб бер, у нима деди?*

2. «*Last night was a mess. Here's the tea*» // «*Ўтган кеча тартибсизлик бўлди. Мана сизга ғийбат*».

3. «*And then I said, I can't support or be with someone who doesn't love and support me*». «*Tea*» // «*Кейин мен айтдим, мени севмайдиган ёки қўллаб-*

³² <https://youtu.be/clZ46MdkDEM>

³³ Ҳақимов М. Кўрсатилган манба. – Б. 38.

³⁴ Davis M. Business Insider. <http://www.google.com/amp/s/www.businessinsider.com/slang-words-terms-teens-current-2019-8%3famp> (date of access 17.06.2020)

қувватламайдиган инсонни мен ҳам қўллаб-қувватлай олмайман».»Тўғри, қўшиламан».

Сўзлашув нутқида расмий муомаладан чекиниш, дўстона суҳбат куриш, мулоқотга бироз ҳангома аралаштириш, ёшларга хос кўриниш мақсадида қўлланиладиган сленглар инглиз тили каби ўзбек тилида ҳам мавжуд.

Тилдаги турли бирликлар қатори сленглар ҳам бадиий асар тилида маълум бадиий-эстетик ҳолатни шакллантириш ва муаллиф ҳис-туйғусининг ўқувчига тўлиқ етиб бориши учун, қаҳрамон сажиясини китобхон кўз олдида яққол гавдалантириш мақсадларига ҳам хизмат қилади. Масалан, – *Маладессан-да, босс, кетворган боласан. Эртага йигирма бешни бераман.– Қанақа йигирма беш?–Йигишяпти-ку? Тўйга...сен айтувмидинг?* (Тоҳир Малик. Алвидо болалик. 16) Ушбу гапда ишлатилган «кетворган» сленги «зўр, ақлли» маънолари ўрнида, хабарни бўрттириш, эмоционал-экспрессив баҳолаш каби мақсадларини кўзлаган. Адиб ўша давр ёшлари эга бўлган хусусиятларни асарда ёритиб бериш мақсадида сленгга мурожаат қилган. Бунга яна бир мисол, *Бунақа гапларга Зоир уста, қотириб ташлайди. Умуман, бахтли бола у.* (Т.Малик. Алвидо болалик. 17). Муаллиф «қотириб ташлайди» сленги билан гапга чечанлик, сўзга усталик хислатларини ифодалаган. Айни кунда ушбу сленг ўрнини юқоридаги мисолларда бериб ўтилган «ёрвормоқ, чачвормоқ, қийвормоқ, синдирвормоқ» сленглари эгаллаб, *гапни ёрворади / чачворади / қийворади / синдирворади* кўринишида келиши мумкин. Ўша даврда қўлланилган ушбу сленг ҳозирда ёши катталар нутқида ҳам учраб, бизнингча, ЁСдан УСга ўтган. Адибнинг кейинги комик асарларида ёшлар тилидан ушбу сўз яна ҳам бошқача талқинда жаранглашини кузатишимиз мумкин: - *Договор битта бўлса ҳам у номардлар иккита қўшимча савол беришди. Росаям қийин экан. Аммо қийиб ташладим. Чурқ этолмай қолишди, - Думбултой комиссия аъзосининг саволига берган жавобини тўғри ёки нотўғри эканлигига ўзи ҳам гумонда эди.* (Т.Малик. Тилгинамдан айланай, 43)

Шуни эътироф этиш керакки, ХХІ аср жаҳон адабиёти, хусусан, инглиз адабиёти замон талабларига мослашиб, аксарият асарлар содда сўзлашув нутқида яқинлашмоқда. Бунга сўзлашувда кенг қўлланилувчи сленгларнинг модерн адабиётда ҳам қўлланиши далил бўла олади:

«*Honey, watchugonna do when yo' mummy and daddy be gone to South America nex' week? Who you gonna ax 'bout im-po'tent stuff? Eleanor, that's who you do. So why'n'chu hop on over onto this here bedstead and tell me what this be all about*»... «*Watchu needs is somebody to say 'OK', ... We has to know that's where you gonna be, an' not just walkin' 'round on the streets where we don't watchu up to...*» (Danvers Н.В., 108) // «Асалим, кейинги ҳафта ойинг ва даданг Жанубий Америкага кетишганидан сўнг нима қилмоқчисан?» «Бу муҳим нарса ҳақида кимдан сўрамоқчисан? Элеонорадан сўрайсанми? Хўш, кел бу ётоққа етиб, менга буларнинг ҳаммаси ҳақида айтиб бергин... «Кимдир «хўп» дейиши керак»... «Биз сизни қаерга боришингизни билишимиз керак. Биз бора олмайдиган жойларда, шунчаки кўчаларни кезмаслик керак».

Матнда муаллиф соф инглиз тили сўзлашув нутқини ўқувчига ҳавола этган. Масалан, *Whatchu gonna?* сленги *What are you going to do?* (*Нима қилмоқчисан?*) ифодасидан кўра қулай талаффузга эга ҳамда вақтни тежаш ва фикрни тезкор етказиш, тингловчи эътиборини тортиш каби устунликларга эга. *Whatcha up to?* сленг-фраземаси *What are you up to?* фразема маъносига тенг ҳамда *Нима қиляпсан? Нималар билан бандсан? / What are you doing?* сўроғи ўрнини қоплайди.

«*Something in your eye?*» «*No. H-how didja 'make it...that...wha'didja'call it?*» *A tear. I will teach you how to do that if you find a place to hide my father from your clan.* «*Ya will?*» *The excitement in his voice astounded Pip.* «*Ya really means that... ya gonna teach me how to...?*» *He frowned.* (Jean Frances, 60) // «*Кўзингда нимадир борми?*» «*Йўқ. Буни қандай қилдинг... буни қандай атар эди*» «*Кўз ёши*». «*Агар отамни ўз қавмингиздан яшириш учун жой топсангиз, буни қандай қилиш кераклигини сизга ўргатаман*». «*Сен, ўргатасан?*» *Pip унинг овозидан ҳайратланди.* «*Сен сўзи уни қандай қилишни менга ўргатасан қабилида эди*» *У қовогини солди.*

Ушбу парчада бир нечта сленглар ишлатилиб, уларнинг контекстга жуда мос равишда қўлланилади. Бундан суҳбатда сленгларнинг асл маъноларини англаб етиш қийинчилик туғдирмайди: «*didja-did you*», «*wha didja-what did you*», «*ya-you*», «*ya gonna-you are going to*». Шунини айтиш жоизки, мазкур вазиятда сленглар ишлатилганлиги асар кўпроқ ёшларга тегишли, замонавий адабиёт эканлигини ҳам англаш мумкин.

Бугунги кунда сленг Америка ва Англия оммавий ахборот воситалари бош саҳифаси ва мақолаларининг тилида фаол ҳисобланади. Компьютерлар, журналлар, газеталарнинг таъсири, жумладан, ёш интернет фойдаланувчилари, мухбирлар, ёзувчилар, муҳаррирлар сленглар яратилиши ва кундалик нутқда ҳукм суришига сабабчи бўладилар.

Масалан, *свайп (swipe)* интернет сленгининг ўзбек тилига мазмуний таржимаси *экрanni бармоқ билан ушлаб турган ҳолда расм бўйлаб силжитмоқ* демакдир. Аммо, кўриб турганимиздек, сленгнинг ўзбекча таржимаси бир неча сўздан иборат ва бу ноқулайликка олиб келади. *Ассалому алайкум! Жума муборак! Жума туҳфасини тўлиқ ҳолда расмий «You Tube» каналимизда эртага кун давомида томоша қилишингиз мумкин! Кўриш учун «история»да свайп қилинг ва профиль тагидаги «ссылка» орқали каналга ўтинг!*³⁵ Ушбу ўринда сленг замонавийлик ва тежамлилик вазифаларини ўтамоқда.

Лайк босвормоқ, пост қилмоқ, коммент қолдирмоқ, шунингдек скачать қилмоқ ўзлашма сленглари ярим калька йўли билан ўзлаштирилган бўлиб, асос инглиз ва рус тилидан, восита эса ўзбекчадир. Ёшлар орасида ишлатилаётган юқоридаги ижтимоий тармоқ сленглари тобора кўп қўлланилаётгани сабабли вақт ўтиши билан катта ёшлилар орасида ҳам қўлланилишини кузатиш мумкин.

Аксарият интернет сленглари ёш журналистлар ва ёзувчилар (ҳаваскор мухбир ва ёзувчилар) тилида кузатилиб, уларнинг шахсий саҳифасида қолдирган

³⁵ Шукуров И. <http://tgstat.ru/channel/@IzzatShukurov/3069>

изоҳлари орасида ўзлашган сленглар учрайди. Масалан, *блогер, блогосфера, блогност, коммент, фейк, кеи, инфлюенс, плагиат, левел, ажиотаж* каби ўзлашма сленглар айна дамда оммавий ахборотнинг доимий марказидаги сўзлардир:

*Бугун, афсуски, ёлгон ахборот тарқатиш жуда осон бўлиб қолди... Бундай шароитда «факт чекинг» жуда муҳим. Чунки бугун расмий манбадан ташқари ҳар бир маълумот текширилиши шарт*³⁶. [Ҳикмат Пулатов.14.02.2020.]

Виртуал оламда аксарият сўз ва иборалар ёшлар сленги бўлиб, бу асосан интернет фойдаланувчилар томонидан яратилган сленглардир. Шуниси маълумки, интернет фойдаланувчиларининг аксарият қисмини ёшлар ташкил этади ва интернет сленгларнинг пайдо бўлишига, одатда, тежаш тамойили сабаб бўлади. Масалан, сўзларни кесиш ёки қисқартириш, шу билан бирга, аффикс қўшиш орқали ҳам янги бирликлар вужуга келади: *addy-address, pic-picture, proggy-computer programme, proly-probably, sig-signature, anon-anonymous, anw-anyways, anyl-anyone, atm-at the moment, atop-at time of posting, kis-keep it simple, kit-keep in touch, kk-OK*³⁷.

Ижтимоий тармоқлар интернет сленгларининг яралиш ва тарқалиш ўчоғи дейиш мумкин. Демак, «компьютер» тематикаси ёшларга хос бўлиб, улар жамиятнинг ижтимоий тармоқ орқали виртуал коммуникацияга киришувчи вакиллари ҳисобланади. Ёшлар тилини тушуниш ёки ўз тенгдошини тушуниш зарурати беихтиёр сленгларни ўрганишга стимул беради.

ХУЛОСА

Тадқиқотимиз жараёнида ўтказилган таҳлиллар бўйича қуйидаги хулосаларга келинди:

1. Инглиз тилида ёшлар сленги, рус тилида ёшлар жаргони деб номланувчи ёшлар соцолекти ўзбек ёшлари тилига ҳам хос бўлиб, уни ёшлар сленги деб аташ лозим. Ўзбек тилида сленглар нафақат оғзаки мулоқотда ва интернет коммуникациясида, балки бадий асарлар тилида ҳам учрамоқда.

2. Инглиз тилшунослигида, дастлаб, ушбу бирликларга нисбатан салбий фикрлар мавжуд бўлган бўлса-да, замонавий йўналишлар унга позитив ёндашади. Сленг, унга ёндош ҳодисалар – жаргон, арго ва кентдан келиб чиқиши ва синхрон ҳолатида фарқ қилади.

3. Инглиз ва ўзбек тилларида сленгга қўлланилиш доираси кенг махсус периферияга оид лексик қатлам сифатида қаралади. Унинг таркиби умумий сленг ва махсус сленгларга ажратилади. Умумий сленглар ижтимоий қатламнинг барча вакилларига бирдек таниш бўлган норасмий сўз ва иборалардир. Махсус сленг таркибига эса ёшлар сленги, қариялар сленги ва ҳ.к. сленглар киради. Сленгга ёндош бўлган жаргон, арго, диалект ва ҳ.к.лар махсус сленглар таркибига кирмайди. Улар соцолектнинг мустақил бирликлари ҳисобланади.

³⁶ https://cn/tgstat.com/channel/@pulatov_kh/177 (Мурожаат санаси 18.06.2020)

³⁷ Махымчук N.M., Onyshchenko I.A. English and Ukrainian Slang in the Comparative Aspect: Structure, Development, Functional and Stylistic Peculiarities // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі, 2012. – С. 200-206.

4. Ўзбек тилшунослигида қўлланиш доираси чегараланган лексика таркибида жаргон ва арго масалаларини ёритиш анъанага айланган. Ушбу манбалар асосида ва изланишларимиздан келиб чиққан ҳолда, сленг, жаргон ва арго атамаларни содда сўзлашув тилига хос бир хил лисоний бирликлар, деб айта олмаимиз. Арго – қизиқишлари, машғулотлари, ёшларидан келиб чиқиб, тор ижтимоий қатламнинг нутқда коммуникация предметини яшириш мақсадида қўлланилувчи сўз ва иборалардир. Улар сирли мақсадга мўлжалланган бўлиб, пароль вазифасини бажаради. Жаргон – қўлланиши касб ёки бошқа тор доирадаги кичик ижтимоий гуруҳ билан чегараланган, умумтилдагидан ўзгача лексик маъно англатувчи, фақат шу гуруҳга хизмат қилувчи сўз ва иборалар. Сленг асосан ёшларнинг адабий тил элементларидан ташкил топган аммо, шу билан бирга, ўзида янгилик, замонавийлик, ғайриоддийлик, эркинлик ва юмористик хусусиятни намоён қилувчи ҳиссий бўёқдор норасмий мулоқот воситасидир.

5. Сленглар махсус сленг (МС) ва умумий сленглар (УС) га бўлинади. УСлар таркиби асосан ЁС, айрим ҳолларда ҚС ва ҳ.к. сленглар томонидан бойиб боради, шунинг учун сленг таркибида ЁС доминант бирлик ҳисобланади.

6. Инглиз тилида тилшунослар жамият аъзоларининг сленгдан фойдаланишларининг сабабларини 15 бандда изоҳлаган бўлса, бизнингча, бу сабабларни 17 бандга жамлаш мумкин (6-илова).

7. Инглиз ва ўзбек тилларида сленглар структурасига кўра лексем ва фразеологик сленгларга бўлинади. Ўзбек тилида *сленг-лексема* ва *сленг-фразема* (сленг-идиома) да, айниқса, *полисемия*, *синонимия*, *омонимия* *антонимия* ва *ҳаттоки неологизм* кенг учрайди.

8. Инглиз ва ўзбек тилларида сленг-лексемалар тузилиш жиҳатидан содда, ясама, қўшма ва жуфт бўлади. Қиёсланаётган тилларда маъно жиҳатдан ўзаро алоқадор сленг-лексема ва сленг-фраземалар типи мавжуд бўлиб, улар асосан контекстда зерикарли муҳитни олдини олишда, стилистик нейтралликни йўқотиш мақсадида, монотон оҳангни бартараф этишда ишлатилади.

9. Инглиз тилида сленг яралишининг ўн беш усули бўлиб, улардан энг фаоллари аффиксация, аббревация ва метафоризация йўллари ҳисобланади. Ўзбек тилида эса аффиксация, аббревация, метафоризация, неологизм, тескари сленг, ўзлаштириш, кесиш, калькалаш, фонетик мимикрия, телескопия каби усулларда ҳосил қилинган сленгизмлар устунлик қилади.

10. Ёшлар нутқида қўлланувчи сленгларнинг келиб чиқиши тарқалишида бошланғич нуқта, асосан, ОАВ ва ижтимоий тармоқлардир. Ҳозирги даврда ўзбек ёшларининг инглиз тилига қизиқиши ва уни ўрганиши натижасида ўзбек тилида ўзлашма сленгларнинг сони ортиб бормоқда.

11. Ёшлар нутқида қўлланувчи сленгларнинг беш асосий вазифаси мавжуд: коммуникатив, номинатив, когнитив, тежаш ва эмоционал-баҳоловчи вазифалар. Мазкур вазифалар ўрганилаётган тилларнинг ҳар иккисида ҳам барқарор.

12. Инглиз тилида сленглар эркин суҳбатда, интернет мулоқоти ва бадий асарда кенг учрайди. Ўзбек жамиятида эса, инглиз жамиятидан фарқли ўларок,

сленглар фақат ёшлар нутқида кузатилаётган бўлса-да, уларнинг қўлланилиш частотаси ва таркиби кенгайиб бормоқда.

13. Сленглар мулоқотнинг ёзма шаклида тилдаги тежамлилик тамойилини акс эттириб, ахборотни қисқа шаклда етказиш имконини беради.

14. Бадиий асар қаҳрамонлари нутқида сленгларнинг қўлланилиши асарнинг ўқишлилигини таъминлаб, персонажнинг ҳаётийлигига ишонишга, асар қаҳрамонларини руҳиятига кира олишига замин яратади. Бадиий адабиётдаги сленглар, шунингдек, тилнинг турли даврдаги тараққиёт хусусиятларини белгилаш манбаларидан бири бўла олади.

**SCIENTIFIC COUNCIL AWARDING DOCTOR
OF PHILOSOPHY (PhD) SCIENTIFIC DEGREE
PhD.03/30.12.2019.Fil.60.02 AT ANDIJAN STATE UNIVERSITY**

ANDIJAN STATE UNIVERSITY

SATIMOVA DILAFRUZ NUMONJONOVNA

**COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ENGLISH AND
UZBEK YOUTH SLANG**

**10.00.06 – Comparative Study of Literature, Contrastive
Linguistics and Translationstudies**

**DISSERTATION ABSTRACT
for the Doctor of Philosophy scientific degree (PhD) in philological sciences**

Andijan – 2020

The theme of PhD dissertation for philological sciences is registered by Supreme Attestation

The theme of PhD dissertation for philological sciences is registered by Supreme Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan under the number B2020.2.PHD/FII1235.

The dissertation has been prepared at Andijan state university.

The abstract of the dissertation is posted in three (Uzbek, Russian, English (resume)) languages on the website of Andijan state university www.adiu.uz and «ZiyoNET» information and educational portal (www.ziyo.net).

Scientific advisor: Shakhabitdinova Shokhida Khashimovna
Doctor of Science in Philology, Professor

Official opponents: Khoshimova Dildora Madaminovna
Doctor of Science in Philology, docent

Khamrayeva Khulkar Khamidullayevna
Candidate of Philological Sciences

Leading organization: Kokand State Pedagogical Institute

The defence of the dissertation will take place on 26 december 2020 at 12:00 at a meeting of the Scientific Council Ph.D.03/30.12.2019.FII.60.02 awarding scientific degree at Andijan State University (Address: 129 University street, Andijan, 170100, Tel: 0(374) 223-88-14; Fax: 0(374) 223-88-30; e-mail: agsu_info@edu.uz)

The dissertation is available at the Information Resource Center of Andijan State University (registered number 61). (Address: 129 University street, Andijan, 170100, Tel: 0(374) 223 88 14;

The abstract of the dissertation was distributed on 19 december 2020
(Protocol at the registered № 852 on 19 december 2020).

N.M.Ulukov
Chairman of the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Science in Philology, Professor

U.E.Rahimov
Scientific Secretary of the Scientific Council awarding scientific degrees, Candidate of Philological Sciences, docent

M.I.Umarkhodjaev
Chairperson of the Scientific Seminar at the Scientific Council awarding scientific degrees, Doctor of Science in Philology, Professor

INTRODUCTION (PhD thesis annotation)

Topicality and necessity of the dissertation theme. Extensive socio-economic relations between the countries of the world, scientific and technological progress, interethnic relations, in general, the processes of globalization affect society and language, leading to voluntary and involuntary transformation. In this respect, it is of great importance to carry out research on the role study the role of the language as a socio-cultural phenomenon, which is formed during the lifespan of each individual, specific peculiarities of the slang observed in the communication of the younger generation.

In world linguistics and sociology, investigations on the comparative study of lively, active words and phrases increasing in numbers day by day, that is, youth slang, which marks the main communicative feature of modern youth communication are being carried out. Moreover, specific attention is paid to the study of functioning of the language as the full means of communication in the speech of the youth, who are the largest social group, youth slang, its etymology, its unique specificity, embodiment in various discourse types, what functions it serves, sociopragmatic aspects, its differences from side events (jargon, argot, cant, vulgarism, dialectalism, low-colloquialism) and the attitude of the individual to this phenomenon.

The strategic tasks³⁸ set in the framework of the state youth policy in our country «...education of spiritually and intellectually developed, independent-minded youth with a firm outlook on life» put on the agenda of in-depth research on youth speech in Uzbek linguistics. In this regard, there is a need to deepen research on the comparative study of the origins of slang, its characteristics, features as reflecting the spirit of the time, the interests and needs of the youth in society on the example of English and Uzbek youth speech.

To a certain extent, this dissertation work will serve to implement the tasks set out in the Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan No. PD-4794 May 13, 2016 «On the establishment of the Tashkent State University of Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoi», Decree No. PF-4947 of February 7, 2017 «On the Strategy of Actions for the further development of the Republic of Uzbekistan», Decree No. PF-5850 of October 21, 2019 «On measures to radically increase the prestige and status of the Uzbek language as the state language», Resolution No. PQ-2789 of February 17, 2017 «On measures to further improve the activities of the Academy of Sciences, the organization, management and funding of research», Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated December 12, 2019 No 984 «On approval of the Regulation on the Department of State Language Development», as well as the tasks set out in other regulations related to this activity.

Dependence of the research on the priorities of the development of science and technology in the country. This research is carried out in accordance with the

³⁸ Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида» ги фармони / Халқ сўзи, – Т., 2017. – № 28 (6722).

priorities of the development of science and technology of the republic: «Spiritual, moral and cultural development of a democratic and legal society, the formation of an innovative economy».

The degree to which the problem has been studied. Despite the fact that the concept of slang has been studied in different languages in world linguistics, this field is still a controversial and interesting issue. Notable works on social stratification and slang in English were written by major representatives of European linguistics as DJ. K. Hotten, E. H. Partridge, R. Spears, L. Soudek, L. Anderson, and P. Trudgill, M. M. Makovsky³⁹; as for Russian linguistics, it is accredited to B.A.Ilyish, I.R.Galperin, V.I.Arnold, V.A.Khomyakov⁴⁰. The functional-semantic basis of the research in this area was developed by E.Matiello, A.Lipatov, T.E.Zakharchenko⁴¹, and from the noteworthy works on youth slang by K.Ebl, A.Yu.Romanov, E.E.Matyushenko, N. A.Djeus, E.M.Kazachkova⁴² can be shown.

In Uzbek linguistics, G.H Rakhimov in his dissertation «Sociolinguistic features of the British and American slang»⁴³ for the first time drew attention to this issue in a monograph. Words with limited scope of use are analyzed in a peculiar way in the works of linguists such as Sh.Shoabdurahmonov, A.Hojiev, Sh.Shahobiddinova, M.Askarova, H.Jamolxonov, M.Mirtojiev, U.Tursunov, U.Yusupov, R.Sayfullaeva (B.Mengliev, G.Bokieva, G. H. Rakhimov), Sh. Yuldasheva⁴⁴ and others.

³⁹ Hotten J.C. A Dictionary of Modern Slang, Cant, Vulgar words, Used at the Present Day in the streets of London. – London: Picadilly, 1860; Partridge E. Slang Today and Yesterday. – London: Routledge & Kegan Paul LTD, 1954; Spears R. A. Slang and Euphemism. – New York: Jonathan David Publishers, Inc. Middle Village, 1981; Soudek L. Structure of Substandard Words in British and American English. – Bratislava: Vydavateľ'stvo SAV, 1967; Andersson L., Trudgill P. Bad Language. – USA. Penguin books: Language and Linguistic. – Blackwell, 1990; Маковский М.М. Английские социальные диалекты. Онтология, структура, этимология. – М.: Высшая школа, 1982.

⁴⁰ Ильиш Б.А. История английского языка. – М.: изд-во лит-ры на иностранных языках, 1998; Galperin I.R. Stylistics. – М.: Higher School. 1971; Арнольд В.И. Лексикология современного английского языка. Учебное пособие. 2-е издание, переработанное. – М.: Флинта, Наука, 2012; Хомяков В.А. Введение в изучение сленга – основного английского просторечия. Монография. – Вологда: Областная типография, 1971. – 103 с.

⁴¹ Matiello E. An Introduction to English Slang. A Description of its Morphology, Semantics and Sociology. – Italy: Polimetrica International Scientific Publisher Monza, 2008; Липатов А.Т. Сленг как проблема социолингвистики. – М.: Эллис, 2010; Захарченко Т.Е. Английский и американский сленг. – М.: АСТ: Астрель, 2009.

⁴² Eble C.C. Slang and Sociability. In group language among College Students. – Chapel Hill, NC: The University of North Carolina Press, 1996; Романов А.Ю. Современный русский молодежный сленг. – Мюнхен: Verlag Otto Sagner, 2004; Матюшенко Е.Е. Современный молодежный сленг: Формирование и функционирование: Дисс. ...канд. филол. наук. – Волгоград: ВГПУ, 2007; Джеус Н.А. Лексико-семантическое словообразование в молодежном сленге: Автореф. дисс. ...канд. филол. наук. – Краснодар, 2008; Казачкова Е.М. Формирование и функционирование молодежного сленга в лингвокультурной среде: Дисс. ...канд. филол. наук. – М., 2006.

⁴³ Рахимов Г.Х. Британия ва Америка сленгининг социолингвистик хусусиятлари: Филол. фан. номз. ...дисс. – Самарқанд, 2006.

⁴⁴ Шоабдурахмонов Ш., Аскарова М. ва бошқалар. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Т.: Ўқитувчи, 1980; Ҳожиёв А., Аҳмедов А. Ўзбек тили лексикологияси. – Т.: Фан, 1981; Шаҳобиддинова Ш. Жиноятчилар сленги ҳақида қарашлар // Филологиянинг долзарб муаммолари. «ПЗ-20170926286. Ўзбек суд амалий лингвистикаси тадқиқи» лойиҳаси доирасида ўтказилган республика илмий-амалий анжумани материаллари, – 2019; Аскарова М., Қосимова К., Жамолхонов Х. Ўзбек тили. – Т.: Ўқитувчи, 1989; Миртожиев М.М. Ўзбек тили лексикологияси ва лексикографияси. Ўқув қўлланма. – Т.: ЎЗМУ, 2000; Турсунов У., Мухторов А., Раҳматуллаев Ш. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Т.: Ўзбекистон, 1992; Юсупов Ў.Қ., Менглиев Б. Ҳозирги замон ўзбек тили. – Т.: Адабиёт учкунлари, 2017; Сайфуллаева Р., Менглиев Б., Бокиева Г. ва б. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Т.: Фан ва технология, 2009; Юлдашева Ш. Ёшлар нутқида сленглар вужудга келишининг психологик сабаблари // Лисон илмининг чин яловбардори. Ўзбек филологиясининг долзарб муаммолари. Илмий конференция материаллари. – Бухоро, 2017.

While writing the dissertation, the scientific investigations by the above-mentioned, and those by some other Uzbek and world linguists were taken into consideration. In our research, unlike the works carried out in this direction, specific peculiarities of the slang used in the communication of the youth, have been investigated through contrastive method.

Relation of the topic of the dissertation to the research work of the higher education institution where the dissertation is written. The dissertation has been carried out within the framework of the scientific project on the topic «OT-F1-18 on the theme Development of methods and methodology of formation of public linguistic culture», the implementation of which is scheduled for 2017-2020.

The purpose of the research is to determine the structural-semantic, functional-pragmatic features of youth slang in English and Uzbek, its general and specific aspects towards other related phenomena, genesis and embodiment in various discourses.

Objectives of the research:

to determine the structural-semantic, functional-pragmatic significance of the youth slang in English and Uzbek languages;

to identify differences between English and Uzbek youth slang from other related phenomena;

to reveal the unique specificity of youth slang in English and Uzbek;

to identify the etymology of slang used in the speech of English and Uzbek youth;

to show the use of youth slang in English and Uzbek in various discourses;

comparative study of isomorphic and allomorphic aspects, morphological, syntactic and lexical-stylistic features of youth slang in English and Uzbek languages.

As **the object of the research**, youth slangs in English and Uzbek are chosen.

The subject of the research is the semantic-structural and discursive features of youth slang in English and Uzbek.

The methods of research. Descriptive, comparative, contextual, linguostatistical, component, and pragmatic analysis methods were used in the research.

The scientific novelty of the research is as follows:

the concept, which characterizes and describes the youth slang in English and Uzbek, and the pragmatic-semantic and structural criteria for identifying the youth slang have been defined;

the communicative, pragmatic, nominative, emotive differences between youth slang and other forms of sociolect in English and Uzbek such as jargon, argot, cant, as well as neologism, vulgarism, low colloquial, dialectism have been revealed;

structural-semantic aspects, which provide language economy and modernity of speech, functional-pragmatic features assuring emotiveness and socially-adaptive sides of youth slang in English and Uzbek have been defined through social questionnaires, observation and descriptive methods;

the degree of formation and activity of youth slangs in speech in the prism of the languages being compared, social and linguistic sources of their etymology have been defined and described, types of slang formation such as affixation, abbreviation, metaphorization, neologism, rhyming slang, back slangs, borrowing, clipping, calque, phonetic mimicry, telescoping have been investigated.

The practical results of the study are as follows:

the fact that it serves the improvement of textbooks and manuals to be created in higher education institutions in the areas of general, comparative, English and Uzbek linguistics, translation studies, communicative linguistics has been substantiated;

the level of activity of the youth slang in English and Uzbek according to its use in speech has been determined;

the explanation of slang-lexemes and slang-phrases related to youth slang in English and Uzbek, as well as the provision of their alternatives have been proven to be useful in finding alternatives for slangs in the process of literary and simultaneous translation.

The reliability of the research results is explained by the fact that the articles, conclusions, proposals and recommendations published in the collections of materials of scientific and methodological and scientific-practical conferences at national and international levels, in scientific journals are implemented in practice and the results obtained are confirmed by the competent authorities.

Scientific and practical significance of the research results. The scientific significance of the research results is explained by the fact that the phonetic, morphological, lexical, stylistic and discursive aspects of youth slang in English and Uzbek, the theoretical conclusions of the research on the sociolect can be used as a source in sociolinguistic, pragmalinguistic research.

Scientific conclusions and analysis of the research results are stated in that, they can be used in teaching disciplines and special courses such as «Sociolinguistics», «Pragmalinguistics», «Lexicology», «Translation Theory», «Stylistics», «Foreign Language (English)», in compiling a dictionary for modern literary and simultaneous translation, as well as manuals.

Practical significance of the research results are determined by the fact that theoretical generalizations and analysis can be used in creating textbooks, manuals on the disciplines «Sociolinguistics», «Pragmalinguistics», «Lexicology», «Translation Theory», «Stylistics», «Foreign Language (English)»; in modern literary and simultaneous translation, and in compiling modern youth slang dictionaries.

Implementation of research results. Based on the scientific results of a comparative study of English and Uzbek youth slang:

the scientific conclusions drawn on the comparative identification of slang - the peculiarities observed in the speech of young people, in the study of the influence of social, cultural, national factors on the process of communication, differences between slang and other forms of sociolect, types of slang according to the scope of use, structural varieties of youth slang, and, indefining the basis of its formation as

well as on the etymology of slangs used in the youth speech have been used fundamental project numbered OT-F1-18 «Development of methods and methodology for the formation of mass linguistic culture» (2017-2020) (Reference of the Ministry of Higher and Secondary Special Education dated October 27, 2020 No 89-03-4227). As a result, the scientific interpretation and practical analysis of new elements appearing in language has risen to a new level;

the conclusions on the study of psycholinguistic aspects of the formation of slang, in identifying the unique aspects of young people's way of thinking and consciously pragmatic approach to language were used in the practical project numbered PZ-20170926286 «Study of Uzbek forensic applied linguistics» (2018-2020) (Ministry of Higher and Secondary Special Education) Reference No. 89-03-4227 of October 27, 2020). As a result, the psycholinguistic factors of the application of elements of language with a restricted scope of use have been revealed;

analytical views and theoretical conclusions devoted to the study of English and Uzbek youth slang were used in the script of the Andijan regional television and radio company Andijan news program «News» and «Online lesson», «Youth time». (Reference No. 20-24 / 320 of July 27, 2020 of the Andijan regional television and radio company. As a result, the content of the materials prepared for these TV shows has been enriched.

Approbation of the research results. The results of this research were discussed at 5 international and 4 national scientific conferences.

Publication of the research results. A total of 13 scientific papers on the subject were published, including 4 articles in scientific journals recommended by the Higher Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan for publication of the main scientific results of doctoral dissertations, including 3 national and 1 foreign journal.

The structure and the volume of the dissertation. The dissertation consists of an introduction, three chapters, a conclusion, a list of references and appendices. The volume of the dissertation is 156 pages, in addition to the list a list of references and appendices.

THE MAIN CONTENT OF THE DISSERTATION

In the introductory part, the topicality and necessity of the research is substantiated, the aims, tasks, object and the subject of the research are stated, its relevance to the priorities of science and technology development is demonstrated, scientific and effectual significance of the the scientific novelty and practical findings are proven, and information about its implementation and the list of published works is provided.

The first chapter of the dissertation, entitled «Theoretical foundations of the phenomenon of slang in modern linguistics» describes the types of sociolect, their interpretation and study in the world and Uzbek linguistics, as well as the criteria for distinguishing slang in linguistics. The first section of this chapter is entitled «Scientific approaches to the phenomenon of sociolect in world linguistics» consists

of two parts. The first section of this chapter, entitled «The problem of sociolect in world linguistics,» examines lexicons with a limited scope of social use, in particular, jargon, argot, and slangs, and the differences between them.

As argot, jargon, and slang are functionally close in oral communication, they are considered to be the same linguistic phenomenon. Because of this, distinguishing them in language is a problem not only for users but also for professional lexicographers⁴⁵. «Argot is used in order to hide the subject of communication, to separate the group from the rest of the society. Argot is understood in a much narrower sense - as a method of communication in the criminal world. It does not have its own grammar, but adds many elements of other languages to the vocabulary⁴⁶. So, according to various linguists, argot is a means of serving the lower strata of society, the secret communication of secret groups. Jargon, on the other hand, based on the definitions of many linguists, can be defined as a set of words used in informal discourse related to a profession that serves certain social groups.

From the research of Western linguists, it can be seen that the term slang was used in linguistics after the eighteenth century, before which the use of this unit as a speech phenomenon spanned a very long period. However, there is also some data informing that it was found in Anglo-Saxon inscriptions up to the above period. It is found as a lexical element in the poetry of G. Chaucer (1340-1400)⁴⁷. In 1756, the slang was first mentioned in the Big Oxford Dictionary as «low and rough language»; «professional jargon» in 1802; By 1818 it had been recorded as «a neologism and a word of special meaning in oral speech»⁴⁸, while by the mid-nineteenth century, slang had become widespread as «simple colloquial language units»⁴⁹.

The second section of this chapter is entitled «Study of sociolect types in Uzbek linguistics», which initially deals with the study of lexicon, which has a limited scope of use in Uzbek linguistics. In the second half of the twentieth century, the definitions of jargon and argot, given by a number of linguists began to appear in the textbooks «Modern Uzbek literary language». Sh. Shoabdurahmanov and M. Askarova (1980) and others defined jargon as «words and phrases that show class separation and are understandable for the upper class. Jargon is a word used in the Uzbek language from its native, and sometimes from borrowed stock (Arabic and Tajik)»⁵⁰.

It can also be seen that the terms jargon and argot are used together with each other in Uzbek linguistics. M. Askarova and H. Jamolkhanov described them as «Jargons and argots are words and phrases typical of the speech of some social

⁴⁵ Липатов А.Т. Ibid. – Б. 20.

⁴⁶ Катунин Д.А. Социоллингвистика. – Томск: Том. гос. ун-т, 2010. – С 6.

⁴⁷ Partridge E. Ibid. – Б.3-4.

⁴⁸ Липатов А.Т. Ibid. – Б. 45.

⁴⁹ See: Partridge E. Slang Today and Yesterday. – London: Routledge & Kegan Paul LTD, 1954. – P 2-18; Хомяков В.А. Ibid. – Б. 27.

⁵⁰ See: Шоабдурахмонов Ш, Асқарова М. ва б. Ibid. – Б. 131-132.

groups (thugs, hooligans, traders): loy, yakan (soil, which mean money), qaychi (scissors, which means auditor), bedana (quail, for a pistol)»⁵¹.

Linguist M. Mirtojiev, referring to the jargon and argot, writes the following: «Jargon is a term applied to one's own class and the opposite class in terms of stratification in a community. For example, such terms as noble, aristocrat, barefoot, ordinary man, khuja, mister, and your majesty can be mentioned»; «Argot is a term used in certain fields to keep secrecy from others. For example, in the case of thieves, the money is mud, the person who got his own stuff stolen is a letter, and so on»⁵².

Summarizing the ideas and interpretations examined, the above-said phenomena can be described as follows:

Argot is a synonymous, homonymous, or polysemantic form of lexemes in the vernacular speech, non-expressive words used in order to hide the subject of communication in the speech of a very narrow social stratum, according to their interests, hobbies, and age. Such words are not understood by the general public, only clear for this group of people. They are formed for a mysterious purpose and act as a password.

Jargons are colloquial words and phrases, the use of which is limited to a small social group in a profession or other narrow circle, which has a different lexical meaning than that in the general language, expressing only the tastes and requirements or different perceptions in the speech of professionals or class representatives in the group they serve.

The second section of the chapter, entitled «Concepts of slang in linguistics», examines views on the slang in world and Uzbek linguistics.

The definitions in the dictionary show that slang is characterized by informality, humor, and dominance, mainly in oral speech. Slang, which was defined as the lowest and most dangerous strata of society, criminals, that is, lower-level words used by the lower classes, has now begun to be recognized as the one which is close to literary language than colloquial, the definition of a new word in the language and its inclusion in the dictionary may make it a neologism, but it can no longer be a slang⁵³. In general, by the 21st century, definitions in English dictionaries show only a positive approach to slang.

For example, M.M. Makovsky praises slang in a surprising way and describes it as follows: a special language tool that is historically developed, to a certain extent, linguo-social norm for all social strata, differing from the elements of jargon and professional language, both genetically and functionally mainly in the field of oral speech (phonetic, grammatical, lexical)⁵⁴.

Based on the theoretical views studied, the slang can be defined as an emotionally colored informal means of communication in the speech of every speaker / writer, who strives for idealism in speech according to their wishes and

⁵¹ Асқарова М., Қосимова К., Жамолхонов Х. Ўзбек тили. – Т.: Ўқитувчи, 1989. – Б. 32.

⁵² Миртожиев М.М. Ўзбек тили лексикологияси ва лексикографияси. Ўқув қўлланма. – Т.: ЎзМУ, 2000. – Б. 54-58.

⁵³ Partridge E. Ibid. – Б. 3-18.

⁵⁴ Маковский М.М. Английские социальные диалекты. Онтология, структура, этимология. – М.: Высшая школа, 1982. – С. 22-23.

desires being able to communicate adequately in one language or another, in order to show novelty, modernity, unusualness, freedom and humor, the use of the means of existing words in the literary language, as required by the situation, consciously and reasonably (conditionally accepted synonymous, antonymic, polysemic and even neological means).

The third section of the chapter is entitled «Slang in linguistics and the criteria for distinguishing it from related phenomena», and in this section, the theoretical aspects of distinguishing slang, the views of western and Uzbek linguists on this issue are studied.

People's inner experiences, desires, thoughts are conveyed through mutual communication. In doing so, the individual uses simple colloquial speech that is far from formal. Apparently, slang is also, in turn, a social phenomenon that serves social communication.

In our research, we found it necessary to study the criteria for distinguishing slang proposed by B. Dumas and J. Light, R. Spears, L. Anderson and P. Trujillo, E. Partridge and to summarize their similarities (Appendix 5). In turn, after a thorough study of the issue, we propose our criteria for distinguishing slangs consisting of 17 items (Appendix 6).

In conclusion, communication in our real life is not always structured in accordance with literary norms. What words and phrases to use in a communicative act is determined by the communication situation, the closeness between the communicators, the characteristics of the knowledge between them, the desires of the interlocutor and the listener, the purpose of the communication, the speaker's attitude to reality.

In this regard, each person has a desire to colour the communication in accordance with their inner feelings and moods. In the process of speech, the speaker seeks freedom in conveying information to the listener, avoids specific stereotypes in making it effective, and attempts to bring a sense of novelty to the dialogue. In this case, the slang is the speech product of the freedom sought by the subject of language.

The second chapter of the dissertation, entitled «Classification of slangs», is devoted to the study of the varieties of slang according to the scope of use, the structural types, the methods of its formation in Uzbek and English

The first section of the second chapter is entitled «Types of slangs by the scope of use». Initially, world linguists described slang as general slang, i.e., common in colloquial speech, intelligible to many, but beyond English literary language dictionaries, with bright expressive power, emotional-evaluative, novelty and originality, as well as special slangs, that is, stylistic synonyms homonyms, antonyms and paronyms, as well as words and phrases related to the lexicon of a particular field or profession (sailors, military, athletes, actors, lawyers, students, etc.), local dialect, words used in narrow groups and phrases, as well as argot, social jargon, and so on. However, the inclusion of jargonisms, argotisms, dialectisms in the composition of the special slang, in our opinion, is inappropriate. Although these terms are genetically related to each other, in fact, they have distinctive features

(Appendix 12).

In his research «Sociolinguistic features of British and American slang», Uzbek linguist G.H Rakhimov contrasts general slangism (G.S) with specific slangism (S.S): «... in both cases certain layers of lexicon and phraseology of spoken language are understood»⁵⁵.

The creators and promoters of slang are often young people. On this basis, we found it necessary to divide the content of slang in English and Uzbek into two groups - special slang (S.S) and general slang (G.S). Special slang (S.S) includes youth slang (Y.S) used by young people from various fields (doctors, entrepreneurs, teachers, military, athletes, actors, lawyers, etc.) and that of elderly people slang (E.S) and other slangs. In this regard, general slangs (G.S) are more widely used by young people than by other age groups and are passed on to other users of the social stratum. Thus the reason why the G.S vocabulary is enriched by Y.S, as well as, in some cases, by E.S and other slangs, is that S.S is the dominant unit in the slang structure and Y.S in its composition.

The main differences between youth slang and youth jargon are that youth slang, in accordance with general slang, has a wide social circle, brightly expressed expression, humorous character, and uniqueness to the younger generation in different areas of society. Youth jargon, on the other hand, is understood in a restricted narrow circle, and is mostly a secret conversation ... it can also hide a grudge against someone outside the group⁵⁶. Unlike jargon, slang has no professional boundaries, its use reflects a particular cultural status of the user⁵⁷.

The following unique aspects of Y.S can be identified:

slang is a set of youth language elements (1). Bringing the spirit of novelty and modernity to communication is a lively and innovative type of communication formed to create a good mood in communication. It does not reflect any biased or rude features (2). It is therefore genetically and functionally different from argot and vulgarism (3). Y.S is not professionally limited. As the times change, the Y.S also becomes updated. Therefore, its main feature is its modernity (4). Because of this, slang has synonymy, homonymy, antonymy, polysemy, and even neologism. In it, the old units are replaced by new ones. Moreover, it is characterized by a humorous (5) feature. A word game of young generation (6) aimed at ensuring expressiveness in communication, overcoming uninteresting atmosphere, avoiding monotonous tone, separation from adults⁵⁸. It has the brilliance of the expression, (7) and an emotional-evaluative character (8). It differs from the G.S in that it is age-restricted and is the dominant unit in its composition as it enriches the vocabulary of the G.S (9). It has 5 main functions. It requires a sociopsycholinguistic approach (10) as it involves ingenuity and skill.

⁵⁵ Рахимов Ф.Х. Ibid. – Б. 37.

⁵⁶ Ухова П.С. Структурно-семантические характеристики студенческого сленга: Дисс. ...канд. филол. наук. – Ярославль, – 2017. – С.59.

⁵⁷ Ухова П.С. Ibid. – Б. 60.

⁵⁸ Матюшенко Е.Е. Современный молодёжный сленг: формирование и функционирование: Дисс. ...канд. филол. наук. – Волгоград: ВГПУ, 2007. – С. 50.

The question undoubtedly arises as to what is the age limit of slang users in the study of Y.S. Based on the approaches and observations of world linguists, we can say that Y.S are novel expressive words and phrases of various forms used in free communication between people between the ages of 13-30. It has been found that individuals over the age of 30 demonstrate a desire for more literary language norms in their speech⁵⁹. We also set an age limit in our anonymous survey among the population (mainly young people) in order to prove that the above analysis is valid. The «lower» age limit is 13-19, the «middle» age limit is 20-30, and the «upper» age limit is 31 and older, and, before doing the questionnaire, the participants indicate their age. The survey found that 70 percent of young people (lower and middle age limit) are aware of and use slang. 20% of the older generation in the «upper limit» are unfamiliar with Y.S (they use E.S they are familiar with), and 10% of them use Y.S (Appendix 11). To check, <https://t.me/UzSlengbot> is accessed.

The second section of the chapter is entitled «Structural types of slang in English and Uzbek: lexeme and phraseological slangs», in which slang is classified structurally and those in English and Uzbek are analyzed in comparison.

Slangs are divided into lexemes and phraseological slangs according to their structure. A lexeme can be a slang as a whole, so it can be called a slang-lexeme. These types of slang include synonymy, antonymy, polysemy, homonymy, and even neologism. The use of slang-lexemes and phraseological expressions in youth slang serves a pragmatic purpose. In English, as in English, slang lexemes can be structurally simple, derivative, compound, and composite. For example, a simple slang lexeme: *qilich* (*excellent, awesome*), *as* (*very good, friend, expert*). *derivative slang-lexeme: kaynashka* (*mother-in-law*), *awesome* (*excellent*), *compound-derivative slang-lexeme: nervpotolok* (*neuropathologist*), *gobsmacked* (*surprised, shocked*), *open-mouthed* (*astonished*); *composite slangs: chiki-chiki* (*excellent, excellent*), *easy-peasy* (*easy, light*).

The lexeme *qilich* (*sword*) is used as a slang as follows:

*Мана бу ерда гулларнинг қиличлари бор экан. Кел, танлаб оламиз*⁶⁰.

The above slangs are usually used among young people in a humorous way, to evoke a smile on the face of the addressee. The slang-lexeme, along with sharing a humorous mood with the interlocutor, encourages the conversation to continue.

Note:

She can play a wicked guitar // У жуда зўр гитара чалади.

He shakes a wicked calf⁶¹ // У жуда зўр рақсга тушади.

It is also possible to convey this statement to the interlocutor in a simple way, i.e. She can play a guitar very well. However, the sentence in which the slang-lexeme is used is distinguished by its emotional richness, originality and uniqueness. After all, if the lexeme *wicked* has negative meanings in English, such as *evil, immoral, unserious*, it gives completely different positive meanings (*wicked-excellent, wonderful, unique*) in the form of a slang lexeme.

⁵⁹ Романов. А.Ю. Ibid. – С. 36.

⁶⁰ <https://t.me/UzSlengbot>

⁶¹ ABBYY Lingvo x5 English-English.2011. Электрон луғат.

An alternative to the slang lexeme *wicked* can be found in Uzbek: *У гитара чалишни синдиради // У гитара чалишни ёрворади // У гитара чалишни чачворади // У гитара чалишни қийворади // У гитара чалишни ясаб ташилайди // У рақсга тушишни тешворади.*

Another example:

*I find myself altogether gobsnacked this week*⁶² // *Мен бутун ҳафта давомида карахт бўлиб юрдим.*

The slang lexeme *gobsnacked* is derived from the verb *gob* (mouth) and the verb *smack* means to slap, i.e. to slap in the mouth in amazement. Instead of this slang, the above information can be expressed through the adjectives *surprised*, *astonished*, but the language owner preferred to use the slang and served as the reason for its emergence in speech.

A slang expressed by phrases can be called a slang-phrase (SF) similar to a slang-lexeme. The use of phraseological expressions in youth slang serves a pragmatic purpose. There are many slang phrases in English and Uzbek. For example: *To get one's knickers in a twist* – Brit. inform. slang / to become agitated, flustered, or upset. *She gets her knickers in a twist about the smallest thing.* // *У арзимаган нарсалар учун хафа бўлади.*

In Uzbek: *газни босмоқ* (to hit the brake). As a slang: to act quicker to achieve success.

- *Хўв, манга қара, ўйинга қарамайсанми, қаёққа қаравоссан?*

- *Бўпти майли, кўрамиз. Шошмай тур.*

- *Бўпти, бўпти омадингни берсин. Газни бос.* [From a film *Super kelinchak* Uzbekfilm, 2008]

There are the following types of phraseological units: phrasemes and idioms. In English, idiomatization is another mechanism of slang formation, and it is appropriate to name them as slang-idioms. *Take a powder* - slang meaning: *to leave in a hurry, run out of a place, to leave without saying goodbye: Why don't you take a powder?* (to mean «*Why don't you run away from here?*»).

As a matter of fact, if we translate it as «*Nima uchun bu yerdan surmayapsan?*», the content expressed in it would be given correctly and clearly. The reason is that, the idiom *take a powder* represents an expressive connotation as the slang «*surmoq*», which is actualized in the speech of Uzbek youth. In Uzbek, this slang means *to force to leave immediately*. It points out that the addressee is passive and focuses on motivating him to action. We can see that the same meaning is present in the composition of the slang-idiom mentioned above.

The third section of the chapter is entitled «*Fundamentals of the formation of slangs: structural and semantic aspects*», which is devoted to the methods of formation of slangs in English and Uzbek. Studies have shown that slang is formed mainly through phonological, semantic, morphological ways, or through borrowings⁶³.

⁶² ABBYY Lingvo x5 English-English. 2011. Электрон луғат.

⁶³ Захарченко Т.Е. Английский и американский сленг. – М.: АСТ: Астрель, 2009. – С.409.

Slangs are mainly formed morphologically and syntactically. In English and Uzbek there are slangs formed by such methods as affixation, abbreviation, metaphorization, neologism, reverse slang, borrowing, clipping, calque, phonetic mimicry, telescoping. For example: «Zowie!» *he exclaimed, steam hissing appreciatively out of his earslots.* «What a smasheroo pair of gams!» «Why, thank you, Bozo», said Hildy sweetly as she slid the rest of the way out of the idling landcar. (Ron Goulart. Big Bang, 30) // «Зову!» - машина турқишидан миннатдорлик билан оғзидан тутун чиқариб хитоб қилди у. «Қандай кетворган (гўзал) оёқлар!» «Нима учун раҳмат, Бозо», - деди Хилдия оҳиста оҳангда автоуловдан тушиб қолгач.

In the passage quoted we see that two slangs are used in succession. In the sentence *what a smasheroo pair of gams!*, the word *smasheroo* means «beautiful», «good-looking», «attractive», and *gams* has a meaning of «woman legs». In this example an attractive woman in youth speech is described with these slangs (to mean what beautiful legs!) This situation is typical of the British, and in America this slang is used in a completely different sense. *Smasheroo* means a popular success, which is the evidence of slang polysemy.

This slang originally appeared in English and has penetrated all the languages that learn it. Its use is also observed among young Uzbek journalists, and the abbreviated form «ИМНО» is put as a finishing point, reflecting their views on a particular topic.

In English and Uzbek, metaphorization is the most active way to form a slang, covering most of it: *лимон* (*lemon - million*), *бакалажка* (*plastic bottle-sportsman*), *бетон* (*concrete- strong, powerful, durable, omnipotent*), *зубочистка* (*toothpick – a thin person*), *арчилган тухум* (*cleaned egg - bald*), *бодринг* (*cucumber - cop*), *кетмон* (*broad bladed hoe - simpleton*), *гушт* (*brick - drunk*), *фонарь* (*lantern – a person who promises to come, but breaks it*), *буқа состав* (*bull company – a group consisting of strong, powerful guys*) etc.

In English: *Diamond* (*wonderful*), *poison* (*alcohol*), *chicken curious* (*young person*), *mug* (*someone who will believe anything*), *fish* (*a woman*), *pack rat* (*a person who hoards things*), *bananas* (*crazy man*), *hoodie* (*a young person who wears a jacket with a hood*), *wheels* (*car*), *lemon* (*a bad buy or purchase*), *honey* (*an attractive girl*) etc.

In the Uzbek and English slang, the words «*limon*» and «*lemon*» are the slangs formed by metaphor. But in the languages being compared, slang has two different meanings. The word, which originally means «*yellow subtropical fruit*» in Uzbek, means a *million* as a slang lexeme, and in English it means *an unsuccessful purchase*.

The third chapter of the dissertation, entitled «Slang in the speech of English and Uzbek youth and their linguocultural features» describes the socio-psychological factors of the emergence of slang in youth speech, as well as the use of youth slang in various discourses.

The first section of the chapter is entitled «The etymology of slang used in youth speech». At any given time, young people are representatives of society thirsting for innovation. They are the first to feel the changes in society and promote

them to the public. It should be acknowledged that students, pupils, young people and others who comprise the youth are close to each other in terms of socio-psychological, common interests. Consequently, specific changes in speech are observed in the speech of young people and affect the speech of other members of society.

There are a number of psychological and social reasons for the emergence of slang in the speech of modern Uzbek youth, which can be summarized as follows:

- increased need for learning a foreign language and bilingualism;
- keeping pace with the times;
- development of computer technologies;
- making new friends and communicating freely;
- regular monitoring of the media;
- to be in harmony with modern music culture;
- international travels.

If we say that the above factors are the nucleus of slang formation, then among these a number of other factors of the subnuclear periphery can be added.

Changes in family circumstances; study with foreign peers; working with foreign peers; communication with foreign peers (written, oral); interpreting; to marry or marry a foreigner, etc.

The famous film «*Friends*» (1994-2004), which has several seasons, allowed not only English native speakers, but also young people learning English to learn words and phrases used in colloquial speech. It was observed that the slangs used in it were also among the elements used in free speech.

For example, *Oh My God!* – *OMG* = used to express surprise, excitement, or disbelief. // *Эй Худойим!* - *Во ажаб!* = *ажабланиш, ҳаяжонланиш ёки ишончсизликни ифода этиш учун ишлатилади.*

Here we go, *Pivot* = to turn on a point or shaft. // *Қани кеттик, шу ерда айлантираммиз!* = *айлантирмақ, бурмақ.*

This film for the youth popularized the slang *OMG!* - *Oh my God! Wow, that's amazing!*, which is known to everybody. Over time, its modern interpretations emerged: *Oh Gosh!* - *Oh my Godness!* - *O.M.G.!* - *For Heaven's Sake!* - *Gosh Almighty!* - *Oh Good Lord!* - *Dear me!* - *For the Love of God!* - *Holy Moly!* - *Oh Golly!* - *Blimey!*

When the film version of the fiction Harry Potter (1997-2007) hit the screens, countless young people became attached to the language of the film. Because the plot is rich in fiction, the film's event-specific slangs emerged:» *Budge up, yea great lump,*» said the stranger. (Rowling J.K. *Harry Potter. Ch IV, 35*) // «*Сурил, ҳа, сен, аҳмоқ,*» деди нотаниш киши.

The Uzbek language it is also observed that slangs appear through modern songs, comedy talk shows, as well as youth movies. In particular, we can find borrowed slang in youth-specific songs:

Ижобий бунинг ҳаммасига мани муносабатим

Замонавий «boyfriend» ман, бойвочча. (From a song. Jahongir Poziljanov. A rich man. 2007)

Because of this song the borrowed slang of «boyfriend» began to appear in the speech of young people. The word is originally derived from English and means « a male friend».

The main functions of Y.S are as follows:

Communicative function (formation of free communication, with which the exchange of ideas is intense, generally avoiding formal attitude, inviting the listener for a conversation).

Nominative function (the feature to name something in a special sense using literary words).

Cognitive function (the addressee understands, learns and thinks about another meaning of a word that exists in standard language).

The function of language economy (concise expression of thought, as well as saving time and space in informal written speech).

Emotional-evaluative function (evaluating and expressing the object in a joking way).

The second section of the third chapter, «The use of slang in various discourses,» analyzes the use of youth slang in free communication, fiction, and the Internet.

In the study of slang, it is first necessary to study its importance in various discourses (fiction, advertising, media and oral speech) and to identify the main trends in the development of slang. The study of problems of slangs is theoretically important for modern linguistics. Through it, its functional features, the place of slang and the essence of semantic possibility in secondary texts, understanding of its linguopragmatics, theoretical approaches to substantiating the concept of slang and prospects for its intercultural development are described⁶⁴.

– *Тендимми⁶⁵ сенга ёки ҳалиям етиб бормадимми? Думканг чақмадиёв, ҳалиям.*

– *Ҳа бўлди, бўлди, энди тенди. Шунақа дегин. (Сўзл.)*

In the process of conversation, the first speaker first invites the listener to the conversation, secondly, moves the listener to a pragmatic approach, that is, his ability to enter the context, understand the meaning of the slang used, and finally, convergence - encourages adaptation. In turn, the listener tries to respond to the speaker in accordance, and to understand what is meant in the context. One can also see the synonym of slang in this passage, in the second sentence it refers to the contextual synonym of «chaqmoq» instead of «tepmoq».

Among young people, the use of slang - phraseme «kaskam (miyam qisib goldi)» is also common. It is used to indicate that the speaker does not understand something, that is, it is synonymous with the slangs «tepmaди», «chaqmaди»: *Қизбачалардан исхори дилни эшитганману лекин бунақасини... Каскам қисиб жойимда туриб қопман. Бир урушиб берган эди югуриб етолдим. Мен тормозда эдим. [Mondivoу (countryman). The adventures of Mondivoу].*

⁶⁴ Макарова Е.С. Актуальные проблемы сленгологии // Международный научный журнал «Символ науки» – №12-2, 2016. – С. 127-128.

⁶⁵ <https://t.me/UzSlengbot>

The synonyms for the slang «tepdimi?» in Uzbek are «dumkang chaqdimi?», «contacting chaqdimi?», whereas in English the following may be synonyms: *Does it make sense?*, *Got the idea?*, *Clear so far?* [Tony Prince. Academic Director. Professional Development for Teachers from Uzbekistan. NILE. Norwich. England. 2019. August]. In response, slang-phasemes as *I think I got the idea // Yea, that makes me sense* are used.

The study of languages on the basis of the comparative method allows a deeper study of various aspects of this issue. For example, the English variant of the negative word *bad* in Uzbek is the lexeme *yomon*, and we found that these words have a slang variant in both languages. If young people pronounce *bad* and *yomon* with a strong stress in their speech, they change their meaning to positive «good, great». The 8th definition of the word *bad* in «Macmillan Dictionary» is as follows: *Bad-spoken good. This word used mainly by young people*⁶⁶. Tony Thorne's special slang dictionary gives the etymology of the origin of this slang among young people: «Originally from the terminology of poorest black Americans, either as simple irony based on the assumption that what is bad in the eyes of white establishment is good for them, this usage spread from jazz musicians to teenagers. It is used by white teenagers in the USA under the influence of hip-hop. This use of *bad* is normally distinguished from its opposite, literal meaning by a long drawn-out pronunciation». Another dictionary focuses on semantic changes that occur in the different pronunciations of these words: «This critical pronouncement is delivered in a monotone, with the «b-a-a-d» dragged out for emphasis».⁶⁷ Ушбу сленг кейинчалик ўзининг янги кўринишини ҳам тақдим этди: *bad-o*, *badness*, *The party was great-we're talking BADNESS*⁶⁸.

I say read these poets of the seventies. They got something bad to say // 70-йиллардаги мана бу шоирларни албатта ўқиб чиқ. Шунақа зўр нарсалар ёзишибди!

Here is another example from the Uzbek youth language: *Ёммон ишляяпсанми? Ёммон қаттиқ ишляяпсанми? Шу кунларда ёммон ўқиворяпман. Ёммон гапирвордингми? [Ёшлар сўзлашув нуткидан]; Бола авжсини ёммон кўтарди, лекин дахшат кўринг*⁶⁹.

Just as in English the slang word *bad* is pronounced by stretching the sound *a*, in Uzbek the *yomon* pronounced (yo-m-m-o-n) by doubling the consonant *m*, as opposed to the literary norms. By doubling of the sound, the pragmatic meaning of «the work is done perfectly» is revealed in the speech. The formation of a pragmatic seme with the doubling of sound in speech is associated with a phonostylistic level. The study of pragmatics and its phonopragmatic direction plays an important role in Uzbek linguistics⁷⁰. At the same time, the fact that young people speak to each other in a language only they can understand is the evidence to the vitality of the context.

⁶⁶ Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. – P.96.

⁶⁷ Dalzell T., Victor T. The New Partridge Dictionary of Slang and Unconventional English. – London and New York: Routledge, 2015. – P.78.

⁶⁸ Dalzell T., Victor T. Ibid. – Б.81.

⁶⁹ <https://youtu.be/clZ46MdkDEM>

⁷⁰ Ҳақимов М. Ibid. – Б. 38.

If we translate the English sentence *I am tired* into Uzbek as «Men charchadim», then we equate the sentences *juda charchadim* yoki *holdan toydim* the expressions *I am very tired* or *I am exhausted*. If we express the phrase *I am knackered* with the phrase *tukilib qoldim* in the speech of Uzbek youth, in our opinion, the slang in English and Uzbek will have the appropriate equivalents. Compare: *I'm knackered today* // *Мен бугун тўкилиб қолдим*.

Slang, which has a negative expressiveness in conveying human condition, serves a mutual humor and is far from elements of rudeness. For example: the sentences using *jahli chiqyapti* or *uning asabi qo`ziyapti* (*he is angry*) can be found in the language of young people in the form *u tutayapti*. An attempt to find the English equivalent of this slangism yielded the following result:

Унинг жаҳли чиқди; Унинг жаҳли чиқяпти // She is angry // She becomes angry; She is annoyed; She gets annoyed.

У асабийлашди; Унинг асаби қўзияпти // She is nervous; She is getting nervous.

Унинг аччиги чиқди; Унинг аччиги чиқяпти // She is agitated; She gets agitated.

Унинг жони чиқди; Унинг жони чиқяпти // She is furious; She gets furious.

У тутаяпти (сленг) // She goes bananas (slang).

The slang word *tea* refers to gossip or a secret about someone. «Spilling the tea»⁷¹ is used to express gossip, secrecy, as well as to agree with someone's opinion.

1. «*Spill the tea, what did he say?*» // *Айтиб бер, у нима деди?*

2. «*Last night was a mess. Here's the tea*» // «*Ўтган кеча тартибсизлик бўлди. Мана сизга гийбат*».

3. «*And then I said, I can't support or be with someone who doesn't love and support me*». «*Tea*» // «*Кейин мен айтдим, мени севмайдиган ёки қўллаб-қувватламайдиган инсонни мен ҳам қўллаб-қувватлай олмайман*». «*Тўғри, қўшиламан*».

In colloquial speech, slang is also used in Uzbek, as well as in English, in order to avoid formal interactions, to build a friendly conversation, to mix the conversation a little bit, to look young.

Along with the various units of language, slang also serves the purpose of forming a certain artistic-aesthetic state in the language of the work of art and clearly embodying the character of the protagonist in the eyes of the reader, so that the author's feelings reach the reader. For example, – *Маладессан-да, босс, кетворган боласан. Эртага йигирма беини бераман. – Қанақа йигирма беи?– Йигишияпти-ку? Тўйга...сен айтувмидинг?* (Tohir Malik. *Alvido, bolalik*, 16) The slang «ketvorgan» used in this sentence to mean «excellent, intelligent» intends to exaggerate the message, such as emotional-expressive evaluation. The writer turned to slang in order to shed light on the features of the youth of that period in the work. One more example of this, *Бунақа гапларга Зоир уста, қотириб ташлайди. Умуман, бахтли бола у.* (Tohir Malik. *Alvido, bolalik*, 17).

⁷¹ Davis M. Business Insider. <http://www.google.com/amp/s/www.businessinsider.com/slang-words-terms-teens-current-2019-8%3famp> (date of access 17.06.2020)

The author used the slang «qotirib tashlaydi» to express the qualities of eloquence and mastery of words. At present, this slang can be replaced by the slangs mentioned above «yorvormoq, chachvormoq, kiyvormok, sindirvormok», and can come in the form of gapni yorvoradi / chachvoradi / kiyvoradi / sindirvoradi. This slang, used at that time, is now also found in adult speech and, in our opinion, passed from Y.S to G.S. In the author's later comic works, we can see that this word sounds even more different in the language of young people: - *Договор битта бўлса ҳам у номардлар иккита қўшимча савол беришиди. Росаям қийин экан. Аммо қийиб ташладим. Чурқ этолмай қолишиди, - Думбултой комиссия аъзосининг саволига берган жавобини тўғри ёки нотўғри эканлигига ўзи ҳам гумонда эди* (Tohir Malik. Tilginamdan aylanay, 43).

It must be acknowledged that 21st century world literature, especially English literature, is adapting to the demands of the times, and most works are approaching to simple discourse. This is evidenced by the fact that slang, which is widely used in speech, is also used in modern literature:

«*Honey, whatchugonna do when yo' mummy and daddy be gone to South America nex' week? Who you gonna ax 'bout im-po'tent stuff? Eleanor, that's who you do. So why'n'chu hop on over onto this here bedstead and tell me what this be all about*»... «*Whatchu* needs is somebody to say 'OK',.....*We has to know that's where you gonna be, an' not just walkin' 'round on the streets where we don't whatchu up to...*» (Danvers H.B., 108) // «*Асалим, кейинги ҳафта ойинг ва даданг Жанубий Америкага кетишиганидан сўнг нима қилмоқчисан?*» «*Бу муҳим нарса ҳақида кимдан сўрамоқчисан? Элеонорадан сўрайсанми? Хўш, кел бу ётоққа ётиб, менга буларнинг ҳаммаси ҳақида айтиб бергин...*» «*Кимдир «хўп» дейиши керак*»... «*Биз сизни қаерга боришингизни билишимиз керак. Биз бора олмайдиган жойларда, шунчаки кўчаларни кезмаслик керак*».

In the text, the author referred the pure English spoken speech to the reader. For example, the slang *whatchu gonna? what are you going to do?* (*What do you want to do?*) has a more comfortable pronunciation than the expression and has the advantages of saving time and conveying the idea quickly, attracting the attention of the listener. The slang - phraseme *whatcha up to?* is equal to the meaning of the phrase *what are you up to?* and replaces the query of *what are you engaged with? / what are you doing?*

«*Something in your eye?*» «*No. H-how didja'make it...that...wha'didja'call it?*»*A tear. I will teach you how to do that if you find a place to hide my father from your clan*». «*Ya will?*» *The excitement in his voice astounded Pip. «Ya really means that... ya gonna teach me how to...?» He frowned.* (Jean Frances, 60) // «*Кўзингда нимадир борми?*» «*Йўқ. Буни қандай қилдинг... буни қандай атар эди*» «*Кўз ёши*». «*Агар отамни ўз қавмингиздан яшириш учун жой топсангиз, буни қандай қилиш кераклигини сизга ўргатаман*». «*Сен, ўргатасан?*» *Пип унинг овозидан ҳайратланди. «Сен сўзи уни қандай қилишни менга ўргатасан қабилда эди» У қовоғини солди.*

Several slangs are used in this passage, and they are applied very appropriately to the context. From this it is not difficult to understand the original meanings of the

slang in the conversation: «*didja-did you*», «*wha didja-what did you*», «*ya-you*», «*ya gonna-you are going to*». It should be noted that the use of slang in this situation can be understood as a work of modern literature about the youth.

Today, slang is active in the language of American and British media homepages and articles. The influence of computers, magazines, and newspapers, including young internet users, reporters, writers, and editors, causes slang to appear and dominate in everyday speech.

For example, the Uzbek interpretation of swipe means *to move the screen across the picture while holding it with your finger*. However, as we can see, it consists of a few words, and this leads to inconvenience. *Ассалому алайкум! Жума муборак! Жума тухфасини тўлиқ ҳолда расмий «You Tube» каналимизда эртага кун давомида томоша қилишингиз мумкин! Кўриш учун «история» да свайп қилинг ва профиль тагидаги «ссылка» орқали каналга ўтинг!*⁷² In this case, the slang performs the functions of modernity and economy.

To like, post, comment, as well as download are borrowed by semi-calquing, the basis is in English and Russian, and the medium is in Uzbek. As the above social networking slang used among young people is increasingly used, it can be observed that over time, it will also be used among adults.

Most internet slangs are observed in the language of young journalists and writers (amateur reporters and writers), and among the comments they leave on their personal page, there are borrowed slangs. For example, borrowed slangs such as blogger, blogosphere, blogpost, comment, fake, cache, influence, plagiarism, level, agitation are currently the words that are in the constant focus of the media: *Бугун, афсуски, ёлгон ахборот тарқатиши жуда осон бўлиб қолди... Бундай шароитда «факт чекинг» жуда муҳим. Чунки бугун расмий манбадан ташқари ҳар бир маълумот текширилиши шарт*⁷³. [Hikmat Pulatov.14.02.2020.]

In the virtual world, most words and phrases are youth slang, which are mostly created by internet users. It is known that the majority of internet users are young people and the emergence of internet slang is usually caused by the principle of language economy. For example, new units are formed by clipping or shortening words, as well as by affixation: *addy-address, pic-picture, proggy-computer programme, proolly-probably, sig-signature, anon-anonymous, anw-anyways, anyl-anyone, atm-at the moment, atop-at time of posting, kis-keep it simple, kit-keep in touch, kk-OK*⁷⁴.

Social networks can be said to be the hot bed of the emergence and spread of internet slangs. Thus, the theme of «computer» is specific to young people, who are the representatives of society who engage in virtual communication through social

⁷² Шукуров И. <http://tgstat.ru/channel/@IzzatShukurov/3069>

⁷³ https://cn/tgstat.com/channel/@pulatov_kh/177 (Date of access 18.06.2020)

⁷⁴ Махымчук Н.М., Онышченко І.А. English and Ukrainian Slang in the Comparative Aspect: Structure, Development, Functional and Stylistic Peculiarities // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі, 2012. – С. 200-206.

networks. The need for young people to understand the language of the youth or to understand their peers provides a spontaneous incentive to study slangs.

CONCLUSION

The following conclusions were drawn through the analysis in the course of the research:

1. Youth slang in English and youth jargon in Russian are specific to the Uzbek youth language too and should be called youth slang. Slang in Uzbek is found not only in oral communication and Internet communication, but also in the language of literary works.

2. In English linguistics, although initially there were negative opinions about these units, modern trends approach to it positively. Slang differs in its origin and synchronous state from the adjacent phenomena - jargon, argot, and cant.

3. In English and Uzbek, slang is seen as a special peripheral lexical layer, which has a broad scope of usage. Its composition is divided into general slang and special slang. General slangs are informal words and phrases that are equally familiar to all members of the social stratum. Special slang includes youth slang, the slang of elderly people, and so on. Jargon, argot, dialect, etc. that are adjacent to slang are not included in special slang. They are considered to be the independent units of the sociolect.

4. In Uzbek linguistics, it has become a tradition to examine jargon and argot issues as the components of the lexicon with a restricted scope of use. Based on these sources and on our research, we cannot say that the terms slang, jargon, and argot are the same linguistic units specific to vernacular colloquial language. Argot is a word and phrase used to hide the subject of communication in the speech of a narrow social stratum, according to their interests, hobbies, age. They are designed for the purpose of secrecy, and act as a password. Jargon is a word or phrase whose use is limited to a small social group in a profession or other narrow circle, which has a different lexical meaning than the general one, serving only that group. Slang is an emotionally coloured informal means of informal communication that is composed primarily of elements of young people's literary language but, at the same time, embodies novelty, modernity, unusualness, freedom, and humor.

5. Slangs are divided into special slang (S.S) and general slang (G.S). The composition of G.Ss is mainly enriched by Y.S and in some cases E.S and other slangs, so Y.S is the dominant unit in slang composition.

6. In English, linguists explain the reasons for the use of slang by members of the community in 15 points, but in our opinion, these reasons can be summarized in 17 points (Appendix 6).

7. In English and Uzbek, slang is divided into lexeme and phraseological slangs according to its structure. In the Uzbek language slang-lexeme and slang-phasemes (slang-idioms), polysemy, synonymy, homonymy, antonyms and even neologisms are especially widespread.

8. In English and Uzbek, slang lexemes are structurally simple, derivative, compound-derivative, and complex. The languages being compared have semantically related types of slang-lexemes and slang-phrasemes, which are mainly used to avoid a boring atmosphere in the context, to prevent stylistic neutrality, and to eliminate monotonous tone.

9. There are fifteen methods of slang formation in English, the most active of which are the ways of affixation, abbreviation, and metaphORIZATION. In the Uzbek language, slang formed by such methods as affixation, abbreviation, metaphORIZATION, neologism, ryming slang, back slang, borrowing, clipping, calquing, phonetic mimicry, telescoping predominate.

10. The starting point in the spread and origin of slang used in youth speech is mainly the media and social networks. Currently, as a result of the interest of Uzbek youth in the English language and learning it, the number of borrowed slangs in Uzbek is increasing.

11. There are five main functions of the slangs used in youth speech: communicative, nominative, cognitive, language economy, and emotionally-evaluative functions. These tasks are stable in both languages examined.

12. In English, slang is widely used in free conversations, internet communication, and fiction. In Uzbek society, in contrast to English society, slang is observed only in the speech of young people, but their frequency and content are expanding.

13. Slang reflects the principle of economy in language in the written form of communication, allowing information to be conveyed in a concise form.

14. The use of slang in the speech of the fiction characters ensures the readability of the work, the belief in the vitality of the character, the opportunity to enter their psyche. Slang in fiction can also be one of the sources of determining the developmental characteristics of a language in different periods.

**НАУЧНЫЙ СОВЕТ PhD.03 / 30.12.2019.Fil.60.02 ПО ПРИСУЖДЕНИЮ
НАУЧНЫХ СТЕПЕНЕЙ ДОКТОРА ФИЛОСОФИИ (PhD) ПРИ
АНДИЖАНСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ УНИВЕРСИТЕТЕ**

АНДИЖАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ

САТИМОВА ДИЛАФРУЗ НУМОНЖОНОВНА

**СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ АНГЛИЙСКОГО И УЗБЕКСКОГО
МОЛОДЕЖНОГО СЛЕНГА**

**10. 00.06 – Сравнительное литературоведение, сопоставительное языкознание и
переводоведение**

**АВТОРЕФЕРАТ
диссертации доктора философии (PhD) по филологическим наукам**

Тема диссертации доктора философии (PhD) по филологическим наукам зарегистрирована в Высшей аттестационной комиссии при Кабинете Министров Республики Узбекистан за № В2020.2.PhD/Fil1235.

Диссертация выполнена в Андижанском государственном университете.

Автореферат диссертации на трех языках (узбекский, английский, русский (резюме)) размещен на веб-странице Андижанского государственного университета (www.adi.uz) и информационно-образовательном портале «Ziyouet» (www.ziyouet.uz).

Научный руководитель: Шахабиддинова Шохида Хошимовна
доктор филологических наук, профессор

Официальные оппоненты: Хошимова Дилдора Мадамшиевна
доктор филологических наук, доцент
Хамраева Хулкар Хамидуллаевна
кандидат филологических наук

Ведущая организация: Кокандский государственный педагогический институт

Защита диссертации состоится 26 декабря 2020 года в 12:00 часов на заседании Научного совета по присуждению учёных степеней PhD.03/30.12.2019.Fil.60.02 при Андижанском государственном университете (Адрес: 170100, г. Андижан, улица Университетская, дом 129. Тел: 0(374) 223-88-14; факс: 0(374) 223-88-30; e-mail: agsu_info@edu.uz).

С диссертацией можно ознакомиться в Информационно-ресурсном центре Андижанского государственного университета (зарегистрировано за № 81). Адрес: 170100, г. Андижан, улица Университетская, дом 129. Тел: 0(374) 223-88-14.

Автореферат диссертации разослан 19 декабря 2020 года.
(реестр протокола рассылки № 88 от 19 декабря 2020 года.)

Н.М.Улуков
Председатель Научного совета по присуждению учёных степеней, доктор филол. наук, профессор

У.Э.Рахимов
Член Научного совета по присуждению учёных степеней, кандидат филол. н., доцент

М.И.Умарходжаев
Председатель Научного семинара при Научном совете по присуждению учёных степеней, д.филол.н., профессор

ВВЕДЕНИЕ (аннотация диссертации доктора философии (PhD))

Цель исследования состоит в определении структурально-семантических и функционально-прагматических особенностей молодёжного сленга английского и узбекского языков, его общих и частных аспектов относительно прочих смежных явлений, генезиса и проявления в различных дискурсах.

В качестве **объекта исследования** выбран молодёжный сленг английского и узбекского языков.

Научная новизна исследования заключается в следующем:

разработана концепция, характеризующая и классифицирующая молодёжный сленг в английском и узбекском языках, разработаны прагмасемантический и структуральный критерии его определения;

выявлены коммуникативные, когнитивные, номинативные и эмоциональные различия между молодёжным сленгом и такими формами социолекта, как жаргон, арг, кент в английском и узбекском языках, в том числе неологизмами, вульгаризмами, нижними коллоквиализмами и диалектизмами;

путём социального анкетирования, наблюдения и характеристики определены структурально-семантические особенности молодёжного сленга в английском и узбекском языках, обеспечивающие его экономичность и современный характер, уточнены функционально-прагматические аспекты, обеспечивающие эмоциональность и социальную специфичность;

в разрезе сопоставляемых языков выявлены и описаны степень активности проявления в речи и употребления молодёжного сленга, социальные и языковые источники его происхождения, подвергнуты к исследованию виды образования сленгов, как аффиксация, аббревиация, метафоризация, неологизм, рифмованный сленг, обратный сленг, усвоение, усечение, калькирование, фонетическая мимикрия и телескопия.

Внедрение результатов исследования. На основе научных результатов по сравнительному изучению английского и узбекского молодёжного сленга:

Выводы относительно особенностей речи молодежи - в сравнительном описании сленгов, изучении влияния социальных, культурных, национальных факторов на процесс общения, различия между сленгом и другими формами социолекта, типах сленга в зависимости от сферы применения, структурных проявлениях молодёжного сленга и основах его формирования, в этимологии сленга, используемого в молодёжной речи, использованы в фундаментальном проекте под номером ОТ-Ф1-18 «Разработка методов и методологии формирования массовой языковой культуры» (2017-2020) (справка № 89-03-4227 Министерства высшего и среднего специального образования от 27 октября 2020 г.). В результате научная интерпретация и практический анализ возникающих в языке новых элементов вышли на новый уровень;

научные выводы относительно определения уникальных аспектов в изучении психолингвистических аспектов происхождения сленга, образа

мышления молодежи и осознанного прагматичного подхода к языку были использованы в проекте под номером ПЗ-20170926286 «Исследование узбекской судебной практической лингвистики» (2018-2020 гг.) (справка № 89-03-4227 Министерства высшего и среднего специального образования от 27 октября 2020 г.). В результате выявлены психолингвистические факторы использования элементов языка с ограниченной сферой потребления;

аналитические взгляды и теоретические выводы английского и узбекского молодёжного сленга были использованы при подготовке сценариев информационной программы «News» и телепередач «Онлайн дарс», «Ёшлар вақти» Телерадиокомпания Андижанской области (справка № 20-24/320 Телерадиокомпания Андижанской области от 27 июля 2020 г.). В результате было обогащено содержание материалов, подготовленных для данных телепередач.

Структура и объём диссертации. Диссертация состоит из введения, трех глав, заключения, списка использованной литературы и приложений. Объём диссертации помимо списка использованной литературы и приложений составляет 156 страницы.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ
LIST OF PUBLISHED WORKS

I бўлим (I часть; part I)

1. Сатимова Д. Тилнинг ижтимоий қатламида сленг тараққиёти ва назарияси // «Илм сарчашмалари». – Урганч давлат университети, 2020. – №7. – Б. 55-59. (10.00.00; №3)
2. Сатимова Д. Инглиз ва ўзбек тилларида сленг-лексема ва унинг семик таҳлили // Андижон давлат университети илмий хабарномаси. Серия: Гуманитар тадқиқотлар, 2020. – №5. – Б. 130-137 (10.00.00; №49)
3. Сатимова Д. Ёшлар нутқида қўлланувчи сленглар этимологияси ва уларни оғзаки нутқ дискурсида қўлланиш функциялари // Тил, Таълим, Таржима. – Самарқанд, 2020. – №4, 1-жилд. – Б. 46-54.
4. Satimova D. Approaches to Uzbek slang and its types: Youth and General slang // European Science Review. –Vienna: Premier Publishing, 2020. – №5-6 P. 85-89. (Global Impact Factor 1.36)
5. Satimova D. Various ways to create youth slang in English and Uzbek // International scientific and practical Conference. – Egham, England. October. – Pp. 36-38.

II бўлим (II часть; part II)

6. Satimova D. Formation of metaphorization in youth slang: metaphorical lexeme and phrase // Scientific ideas of young scientists. International scientific and practical conferences. – Warsaw. Poland, 2020. July. – Pp.146-147.
7. Сатимова Д. Ёшлар сленгида идиоматизация ва унинг қўлланиши // Сборник научных статей Международной научно-практической конференции «Инновационное развитие науки и образования». – Павлодар, Казахстан, 2020. Июль. – С. 325-328.
8. Сатимова Д. Инглиз ва ўзбек ёшлар сленгининг интернет мулоқотида қўлланилиши // Муаллим/Учитель/Teacher. Илмий электрон журнал – Тошкент, 2020. – №SI–2. – Б. 14-19.
9. Сатимова Д. Инглиз ва ўзбек тилларида ёшлар сленгининг коммуникатив-прагматик спецификаси // «Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар» мавзусидаги анжуман материаллари.– Тошкент, 2020. – №18, 7-қисм. – Б.54-56.
10. Сатимова Д. Ёшлар сленгининг ҳосил бўлиш асослари: структур ва мазмуний жиҳатлар // «Таълим тизимида инновацион ислохотлар: Олимлар ва ёшлар нигоҳида» мавзусидаги республика илмий-амалий анжуман материаллари. – Тошкент, 2020. – Б.479-481.
11. Сатимова Д. Ўзбек ва инглиз тилларида сленг-фразема ва унинг семик таҳлили // «Филологиянинг долзарб муаммолари» мавзусидаги республика илмий-амалий анжуман материаллари. – Андижон, 2020. – Б. 31-34.

12. Сатимова Д. Тилшуносликда сленг концепцияси // «Мактабгача таълим муассаларида, умумталим мактабларида ва олий таълим муассасаларида чет тиллар ўқитишнинг узвийлиги» мавзусидаги халқаро онлайн илмий-амалий анжуман материаллари. – Андижон, 2020. 1-жилд, – Б. 700-702.

13. Сатимова Д. Инглиз ва ўзбек ёшлар сленгини бадиий услубда қўлланилишининг ўзига хос жиҳатлари // «Бадиий адабиётда нутқ ва услуб муаммолари» мавзусидаги халқаро илмий-назарий анжуман материаллари. – Фарғона, 2020. – Б.48-52.

Автореферат «Andijon yoshlari» газетаси таҳририятида таҳрирдан ўтказилди
(2 декабр 2020 йил).

Босишга рухсат этилди: 15.12. 2020 йил.
Бичими 60x84 ¹/₁₆, «Times New Roman»
гарнитурда рақамли босма усулида босилди.
Шартли босма табағи 3. Адади: 60. Буюртма: № 144

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси,
100197, Тошкент, Интизор кўчаси, 68.

«АКАДЕМИЯ НОШИРЛИК МАРКАЗИ»
Давлат унитар корхонасида чоп этилди.